

Штурм

Військово-політичний журнал ЛЕГІОНУ імені СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Ч. 1-2 (9-10)

січень лютий

1954

Рік видання 3-й

LEGION of SIMON PETLURA

Ukrainian Antikommunistic
Organization of former soldiers
and officers of the Soviet Army

SIMON PETLURA's LEGION

Ukrainischer Antikommunistischer
Verein ehemaliger Soldaten
und Offiziere der Sowjet Armee

LEGION de SIMON PETLURA

Association Ukrainienne Anti-
communiste d'Anciens Soldats
et Officiers de l'Armée Soviétique

ДУМА

Ой, що в Софійському заграли дзвони ятремтіли.
Не білі голуби — янголи у небо полетіли
Ой, там збиралися під прапори, під соняшні,
Ще й сині, від нині
Не буде більше пана у Вільній Україні.

Ідуть, ідуть з музикою
Шід тінню прапорів
Прекрасною, великою
Рікою стиглах нив.
Ідуть, ідуть, вітаються
І славлять щасні дні,
Жахтять — переливаються
Їх душі вогняні.

Ой, там виходили поци з Софійської, зза брами
З хрестами, з корогвами
У шатах золотих коло Богдана правлять службу
Божу, як рожу!
Вітай свою, Вкраїно, долю, — вітай дівчину гожу!

Горять, горять свободою
Вчорашній раси,
Бо чули: «Встань з природою»
Згук янгола труби.
І встали всі співаючи
З природою весни
З природою вітаючи
Чудові, дійсні сни.

Як засміялося до них та праведне сонце:
«Не дурно гріло я, світило у кожнєс віконце!»
Як заходилися хмарини ткати скатертини —
Хвилини —
Цвітуть та роздвітають небесні бархатини.

Цвітуть в піснях вкраївочки
Дзвіночки срібляні
Душею. Чорнобрівочки
Струнчасто-осяйні.
То ж матері майбутнії
Стрічають дні ясні
О, хвилі незабутнії,
О, сонце! О, пісні!

Ой, що в Софійському та грали дзвони —
замокали.
Там прапори приймали, до народа промовляли..
«Гей, разом, разом станемо на ворога ми, браття,
—Заваяття! —
Хто зрадить матір — Україну —
Прокляття тим, прокляття!

І суне військо лавою
Від білих, тихих брам.
І з «Заповітом», «Славою»,
Весь Київ — наче храм.
В вім скапала кров часові,
Кров мучнів без вінця...
І в нім горячі Тарасові
Вкраїнській серця.

Легіон імені Симона Петлюри — Антимуністичне Об'єднання Колишніх Військовиків Советської Армії

Штурм

Військово-політичний журнал ЛЕГІОНУ імені СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Ч. 1-2 (9-10)

січень-лютий

1954

Рік видання 3-й

Президент Української Республіки
Андрій М. Лівицький

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Андрій Миколаєвич Лівицький народився 9 квітня 1879 року в маєтку свого батька в Ліпляві, Золотоноського повіту на Полтавщині. Походив він із старого козацького роду ліво-

бережної Гетьманщини. Середню освіту покійний майбутній Президент здобув в колегії Павла Галагана (тут вчилися діти української ко-зацької шляхти), а правничу — в Київському університеті, із якого Андрій Миколаєвич закінчив в 1904 році.

Виховався Андрій Миколаєвич в атмосфері старих українських традицій, а тому й не дивно, що Він ще з своїх наймолодших літ, з палкою душою юнака-патріота, прінув у працю для звільнення поневоленої Батьківщини. Як відатній правник, він не шукає кар'єри в чужій державній праці, але працює на рідній Полтавщині.

Ше будучи студентом, у 1900 році, Андрій Миколаєвич Лівицький стає членом Революційної Української Партиї (РУП), а в 1905 році, коли Революційна Українська Партія перетворюється на Українську Соціал-Демократичну Робітницьку Партію, він стає її членом, а пізніше вибивається на одно із провідних становищ в партії. Андрій Миколаєвич провадить революційну підпільну працю на Полтавщині, кілька-кратно у зв'язку з цим притягається до судової відповідальності, а один раз навіть був постав лієй перед військовий суд... Та революція 1905 року не перемогла: Андрій Миколаєвич працює далі, не тратячи віри в майбутнє своєї Батьківщини. Він розповсюджує як легально так і не легально українське друковане слово між селянами та підготовляє його, таким чином, до майбутньої української національної революції.

Прийшла перша світова війна, а слідом за нею і довгоочікувана революція. З перших днів Лютневої революції Андрій Миколаєвич працює днями і ночами, коли ж у Києві була утворена центральна українська влада — Центральна Рада та Генеральний Секретаріят, Андрій Миколаєвич стає губерніяльним комісаром на Полтавщині. Тут вебіжчик виявив свої небуденні адміністративні здібності: за весь час очолювання ним губернії ця область України була, не зважаючи на революційний хаос, найкраще організованою і панував тут, поруч з могутнім розквітом українського національного ренесансу, повний спокій. Він користується в своїй губернії найбільшим авторитетом і любов'ю не лише селянства та робітництва, але і цілого населення.

1918 рік. Стався гетьманський переворот. Нова влада, розуміється, усуває Андрія Миколаєвича з його високого становища, але, зважаючи на великий авторитет майбутнього президента, не наважується ліквідувати Полтавську самоуправу. А тому, як виняток в цілій Україні, під гетьманським режимом відбуваються на Полтавщині губерніяльні земські вибори під головуванням Андрія Миколаєвича Лівицького. Андрій Миколаєвич, таким чином, врятував для Полтавщини багато культурних і економічних здобутків української революції.

Український народ, під проводом свого вже тоді легендарного Симона Петлюри, повалює гетьманський режим, і влада Української Народної Республіки покликала Андрія Лівицького до Києва. Тут він стає міністром юстиції, а пізніше міністром закордонних справ. При всіх змінах кабінетів Андрій Миколаєвич майже безперервно лишається в складі уряду. Та не зважаючи на всі заходи уряду і Головного

Огамана Симона Петлюри, а також на гарячкові дипломатичні потягнення Андрія Миколаєвича, боротьба з переважаючими силами ворога, що вже тоді був зліквідував всі російські білогвардійські формaciї, зближалася до свого кінця. Молода українська держава не витримала і була подолана в боротьбі з російським большевизмом. Але не кавітулював Уряд і частини — армії зі зброєю в руках підступили до Польщі і частково до Румунії.

Почалося життя в екзилі. Головний Отоман від'їжджає до Парижу, а Андрій Лівицький, лишаючись у Варшаві, перебирає на себе за хист всієї многотисячної української еміграції. Трагічне 25. травня 1926 року, Голова держави і Головний Огаман Симон Петлюра гине від зрадливої руки большевицького агента. Його пост займає, згідно з конституційним законом з 12. листопада 1920 року, тодішній Голова Ради Міністрів Андрій Миколаєвич Лівицький. Гідний наступник свого попередника.

Друга світова війна застає Президента А. Лівицького в Польщі, де він був на становищі конфінованого. В 1939 році Андрію Миколаєвичу пощастило на короткий час зв'язатися з тодішнім Головою Ради Міністрів Вячеславом Прокоповичом і Андрій Миколаєвич, зважаючи на своє становище конфінованого, передає всі свої позволності Голові Ради Міністрів. Коли ж В. Прокопович і сам опинився під вімеською окупацією (1941) — він лояльно звернув усі свої позволності Андрію Миколаєвичу. Німецька окупація — це був дуже важкий час. Але Андрій Миколаєвич, неохитно вірячи в перемогу демократії, не йде на ніякі угоди з гітлерівським режимом.

Воєнні хуртовини минуліся. Українська політична еміграція поповнилася кількома сотнями тисяч нових емігрантів. Почалося, особливо в Німеччині, бурхливе українське політичне життя. Президент Андрій Миколаєвич Лівицький заініціює реорганізацію Державного Центру в порозумінні з найвидатнішим укуянським політичним діячем, своїм колишнім партійним товаришем (ставши Президентом, Андрій Миколаєвич перестав бути членом будь-якої політичної партії) Ісааком Прохоровичем Мазепою. Ісаак Прохорович виготовляє проект реорганізації, узгіднюючи його з усіма політичними партіями і цей проект у вигляді Тимчасового закону про реорганізацію Державного Центру, на першій сесії таким чином організованої Української Національної Ради, затверджує Президент. На першій же сесії Андрій Миколаєвич на Голову Виконавчого Органу Української Національної Ради покликав проф. Ісаака Мазепу.

Аж ось 17. січня 1954 року Українське Інформаційне Бюро дістає сумну вістку з Карльсруе, що Андрія Миколаєвича не стало. Урвалось життя пильного трудівника, великого державного мужа і відданого українському народові його найвищого представника — Президента Української Народної Республіки. Батьківщина ніколи не забуде його відданої і жертвової праці: у вільному Києві в Пантеоні найславніших українських мужів поруч з Симоном Васильовичем Петлюрою лежатимуть і тліяні останки його найближчого співпрацівника і наступника Андрія Миколайовича Лівицького.

(Укр. Інформ. Бюро)

„Народе України!

Твоею силою, волею, словом, стала на землі Українській Вільна Українська Народна Республіка. Справдилась колишня мрія батьків Твоїх, борців за вольності і права трудящих».

... „Одині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, сувереною Державою Українського Народу”.

(З IV Універсалу з 22 січня 1918)

Майор В. ГРИГОРЕНКО

Від Переяслава до Крут

В серцях і душах українських живе ціла галерея картин — споминів: одних вичитаних з історії, або з історичних оповідань, а других — картин пережитих. Всі вони нагадують нам давнє і недавнє минуле в житті і боротьби українського народу. Коли перелистуємо іх в своїй пам'яті, то зразу ж виринають світлі постаті великих будівничих Української Держави — гетьманів — Богдана Хмельницького, Івана Виговського, Петра Дорошенка, Івана Мазепи і наших сучасників — проф. Михайла Грушевського, Головного Отамана Симона Петлюри, Володимира Винниченка і др. Всі вони наче на екрані перед нашими очима. Зробивши при цьому коротенький екскурс в історію, ми бачимо Великого гетьмана Богдана біля річки Жовті Води, під Корсунем, над річкою Пиливою і в Замісті. Згадуємо рідні слова його: „Я визволю весь народ український з ляської неволі. Пошепеду воював я за свою шкоду і кривду, тепер воюватиму за нашу православну віру. Поможе мені в тому весь народ, по самий Люблин, під Krakів і я від народу не відстулю, бо то права рука наша” (З промови Б. Хмельницького до польських послів в 1648 р.).

Бачимо також зраду за зрадою татарської орди, що її посолав на допомогу гетьманові турецький султан і нарешті бачимо Великого Гетьмана в Переяславі, а потім в Любліні і під Krakовом. Далі виринають в думах картини перемоги гетьмана Виговського над московським військом під Конотопом і сумні спогади про руйнування москалями Батурина й фізичне винищення ними всього населення цього міста та такий же терор по всій Україні. І далі переносимось думками в недавнє минуле і тут наче чуємо звуки дзвонів Святинь Київа, що благовістять: „Народе України! Твоею силою, волею, словом, стала на землі Українській Вільна Українська Народна Республіка. Справдилась колишня мрія батьків Твоїх, борців за вольності і права трудящих”.

Перед нашими очима nezabutni постаті Симона Петлюри, Михайла Грушевського і Володимира Винниченка. А Крути! Хіба де не важлива подія? Крути, ніколи не можуть бути забуті!

Сотні історичних подій, що свідчать про наше минуле, разом з цим вияснюють нам про наше сучасне, з яких робимо відповідні висновки, на яких будувмо перспективу майбутнього.

Ці історичні події увійшли в життя і побут українського народу, одні — як українські національні свята, а другі — як сумні спогади.

На січень місяць якраз припадають такі події, що стали важливим фактором в боротьбі українського народу за свою національну і державну незалежність.

Сповняється * 300 ліття подій, що привела до повного поневолення українського народу московською імперією. 18. січня 1654 року гетьман Богдан Хмельницький уклав у Переяславі договір з московським царством про унію.

Згідно цього договору Україна мала зберігти всі права самостійної держави з виборним гетьманом і виборним — судом, адміністрацією і самоврядуванням. Україна мала власні військові сили, власні фінанси і самостійну зовнішню політику. Цар мав стати верховним протектором і зобов'язався обороняти Україну від Польщі та звільнити всі українські землі.

Але вже з самого початку виявились всі негативні сторони цієї унії з деспотичним царством. Від козаків і українського духовенства вимагалось присяги на вірність цареві. В свою чергу козаки вимагали від московських послів присяги за царя, що він буде дотримуватись укладеного договору, але ті відмовилися. Москівський цар Олексій і його послідовники почали поступово, підступом, терором і зрадою перетворювати Українську державу в свою колонію. Але остаточно підкорити Україну ім удалось, ціля довготривалої війни з козацтвом, лише в другій половині XVII століття при царюванні Катерини II.

За цей час московські царі встигли знищити все, що тільки нагадувало про існування Української Самостійної Держави. Навіть українські могили були дощенту внищенні, бо воїни свідчили про боротьбу українського народу за свою національну і державну незалежність.

Такі були наслідки переяславської угоди Великого гетьмана України з тодішнім московським царством. Ця угода дійсно була великою помилкою гетьмана, що він її допустив перебуваючи в дуже критичному положенні і шукавши порятунку для української держави. Історичними фактами доведено, що Великий гетьман не бажав того, що сталося після цієї угоди. Він не передбачав того, що московський цар Олексій і його наступники можуть аради-

ти. Але коли переконався в протилежному, то став вживати рішучих заходів до створення союзу з новими партнерами, якими могли бути тоді Швеція, Семигород, Литва, Молдавія, Бранденбург і др. З цими союзниками можна було виступати одночасно і проти Москви і проти Польщі. Такий весняний союз було вже доконано і вже були розпочаті веснні дії. Але передчасна смерть гетьмана Богдана Хмельницького не дозволила закінчити йому ці пляни. Наступники Богдана Хмельницько гетьмани — Виговський, Дорошенко і Мазепа й далі провадили боротьбу проти московських деспотів, аж до часу ліквідації гетьманщини і зруйнування Запорізької Січі.

Понад два століття перебувала Україна в москонській неволі. І лише по революції 1917 року, український народ здобув собі право на відновлення Української Держави.

* * *

Коли напровесні 1917 року пролунали перші українсько-вояцькі революційні кличі в Петербурзькому гарнізоні, що примусили російського самодержавця відректися від престолу, — по Україні прокотилася хвиля національного відродження. Київ став центром революційно-візвольної боротьби українського народу. Бурхливий процес росту національно-самостійницької свідомості в масах українського селянства і робітництва, під впливом полум'яних заповітів Великого борця за волю українського народу Тараса Шевченка, підняв Україну до творчого державного життя. 17-го березня 1917 створюється, під головуванням Проф. Михайла Грушевського Українська Центральна Рада, що їй Український Національний Конгрес передав всю владу Української Державі. Чисельні з'їзди українського вояцтва, що відбулися весною і на початку літа 1917 року, підтримали Українську Центральну Раду і визнали її за єдиний революційний парламент, а Генеральний Секретаріят за Український уряд. Вже на початку червня 1917 року Центральна Рада видала свій Перший Універсал, в якому було проголошено автономію України і закликалось український народ до будови своєї власної держави. Неподобалось російським імперіялістам, що були об'єднані навколо Тимчасового уряду Керенського, змагання українського народу за свою держану самостійність і вони вживали рішучих заходів до поборення українських органів влади. Але український національний рух серед вояків Петербурзького гарнізону був постраждалою для недавньої столиці імперії. В чергні місяці відбулася друга масова революційна маніфестація в якій прийняло участь до 100 тис. українських вояків і робітників, що вимагали від Російського тимчасового уряду адіяснення вимог Української Центральної Ради щодо автономії України. Після цієї маніфестації Тимчасовий уряд видав свою декларацію, якою визнав Українську Центральну Раду та погодився на автономію України в складі російської держави. Після цієї декларації Українська Центральна Рада видав свій Другий Універсал, в якому повідомляється про згоду Тимчасового уряду на існування Центральної Ради і на надання Україні автономії. Слід вказати, що в цей перший період української революції вся

влада в губерніях і на місцях належала ставленникам Російського Тимчасового уряду і Українська Центральна Рада і Генеральний Секретаріят мали великі труднощі. Тому даремні були зусилля Української Центральної Ради на мирне співжиття з росіянами.

Російський Тимчасовий Уряд що далі, то більше втручався у внутрішні українські справи. На це, маси уркайнського вояцтва, селянства і робітництва вимагали проголошення Української Самостійної Держави. В цей час в російській столиці — Петербурзі наступив державний переворот. Уряд Керенського було повалено большевиками. Останні кинули в маси народів актуальні гасла і клічі про негайний мир і про передачу без викупу землі селянству і т.д. На московщині розгорілась громадянська війна, що перекидалася на Україну і на фронт. Анархічний поворот російських військ з фронту супроводжувався грабунками і нищенням українського господарства.

Україна перетворювалась в терен громадянської війни чужородного елементу. В таких зовнішніх і внутрішніх обставинах Українська Центральна Рада і Генеральний Секретаріят перебрали повністю владу в свої руки і 20 листопада 1917 року Ц. Рада видала свій III-ї Універсал, в якому проголошувалась „Українська Народна Республіка, федеративно з'язана з республіканською Росією“. Також були даремні сподівання українського уряду на можливу співпрацю з большевицьким урядом. 16-го грудня 1917 року головнокомандуючий большевицькою гвардією Антонов-Овсієнко вже перевував в Могильові і підготовляв військові операції проти України, а 17-го грудня т.р. Ленін і Троцький подали ультиматум Урядові Української Народної Республіки, в якому погрожували розпочати веснні дії проти України, якщо вона не скапітулює. Большевицька червона гвардія розпочала наступ на всі терени Республіки. На збройний виступ большевиків проти України пролунав ІУ-ї Універсал Української Центральної Ради, що його було проголошено 22-го січня 1918 р., під звуки дзвонів усіх святинь Київа на Софіївській площі, при чисельній участі українського духовенства вояцтва і народу. Цим Універсалом проголошено: „Одніні Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу“.

В перше за останні 200 років, після остаточного зруйнування Української Держави московськими царями, пролунали ці урочисті слова в столиці України — Києві. В ю Універсалі зафіксовано було черговий акт підступного нападу большевицьких імперіялістів на вільну Українську Державу... „Петроградське правительство народних комісарів виповіло війну Україні, щоб повернути вільну Українську Республіку під свою владу і посилає на наші землі свої війська-червону гвардію, большевиків, які грабують хліб у наших селян і без ніякої заплати вивозять його в Росію, не заставляючи навіть зерна, приготовленого на засів, убиваючи невинних людей і сіють усюди анархію, вбивства та злочин. Ми, Українська Центральна Рада, робили всякі заходи, щоб не допустити до тієї братовбивчої війни двох сусідніх народів, але

петроградське правительство не п'шло нам на зустріч і веде далі криваву боротьбу з нашим народом та Республікою".

На жаль акт проголошення ІУ Універсалу не був підкріплений зброяєю, щоб відвернути московсько-большевицькі орди, що насували на Київ. І в обороні, проголошених ІУ Універсалом прав українського народу, добровільно виступила горстка української студентської молоді. Пролилася перша юнацька кров, в боротьбі з московським большевизмом під Крутами.

В ніч на 23 січня 1918 року Центральна Рада і Уряд УНР примушенні були евакуюватись на Волинь. Боротьба українського народу за свою незалежність вимагала об'єднання всіх українських сил, що були в той час роз'єднані, в силу створених обставин. Як відомо тоді існувала окрема Західно-Українська Народна Республіка зі своєю окремою зовнішньою і внутрішньою політикою. Треба було її об'єднати з основним українським материком і спільними силами виступити проти лютого ворога-московського большевизму. Сама по собі на прошувалась соборність українських земель. І рівно через рік, після проголошення самостійності України ІУ-м Універсалом, 22-го січня 1919 року в Київі на Софіївській площі, при участі українського війська, народу і представників західно-демократичних країн, відбувся акт злуки всіх українських земель в одну Українську Соборну Державу. "В імені Української Народної Республіки проголошує Директорія всьому українському народові велику подію в історії нашої української землі... Від нині зливаються в одно віками відділені одна від другої частини України, Галичини, Угорщини, і Придніпрянська Україна в одну Велику Україну. Сповнилися відвічні мрії, для яких жили і за які вмирали найкращі сини України. Від нині є тільки одна независима Українська Народна Республіка. Від нині український народ, увільнений могутнім поривом своїх власних сил, має тепер змогу з'єднати всі старання своїх синів для утворення нероздільної, независимої Української Держави на добро та щастя робочого народу".

Після цього важливого історичного акту продовжувалась трирічна кровопролітна боротьба українського народу з московсько-большевицькими наїздниками, що тимчасово закінчилась перемогою большевиків. Україна знову опинилася в лабетах московського імперіалізму, але вже іншого зафарблення. Большевики продовжують колоніяльну політику колишніх московських царів. Вони безжалісно експлоатують український народ, запровадивши рабовласницько-колгозну і стахановську систему. Природні багатства України і продукти праці українських селян і робітників використовуються московськими большевиками для скріплення і розширення російсько-комуністичної імперії за рахунок поневолення інших народів.

* * *
Від Переяслава 1654 р. до Крут 1918 року

**В українську державність ми віруємо, в її неминучості ми переконані.
Для нас вона є до певної міри живою реальністю, бо ідею її ми носимо
в серці, бо її духом і її потребами овіяні все життя.**

Симон Петлюра

і до сучасних Крут минає 300 років. За цей період Україна покрилася міліонами могил розстріляних, замордованих і замучених голодом українських борців і трудівників.

В той же час московські большевики намагаються доводити західно-демократичним країнам про свободу, право і рівність всіх народів так зв. СССР. Саме тепер, коли український народ на Батьківщині з жалем згадує 300 ліття Переяславської угоди і з почуттям національної гордості згадує день своєї державності, що була проголошена IV Універсалом Української Центральної Ради, московські большевики пускають в хід всі засоби своєї пропаганди, щоб затуманити перед зовнішнім світом гірку долю українського народу під їхньою окупацією. 300 ліття Переяславської угоди відзначає Москва, як свято своєї перемоги, як історичну дату добровільного возв'єдання України з Росією. Цю зприку, подію в житті і боротьбі українського народу московські гав-ляїтери на Україні святкують, як досягнення українського народу, що "бажав" бути "щасливим" під опікою свого "старшого брата". Московські большевики нічого не згадують ні про Конотоп ні про Батурина. Не згадують нічого і про Круті та 4-х річну боротьбу українського війська. Також не згадують вони нічого про боротьбу українського народу проти них на протязі всього періоду від 1921 р до цього часу. Фальшивання історичних фактів увійшло було в звичай московсько-царських правителів і повністю передалось у спадщину московсько-комуністичним правителям. Вони хотять показати перед світом, що український народ задоволений своїм "старшим братом" і зовсім не претендує на відокрмлення від Росії. А українців на Батьківщині хотять переконати в тому, що їм не має жадної потреби боротись за волю і державну незалежність.

Але московським правителям не вдається приспати пильність українського народу, не вдається їм притупити ненависть українського народу до московсько-комуністичного режиму і вбити в його колю і силу до боротьби за свою національну і державну незалежність. Ще не засохла кров, іролита українським вояцтвом в 1917-21 рр. ще не загоїлись рани на українських вояцьких грудях що були нанесені в 1941-45 рр. А голос, розстріляних замучених і замордованих, також і тих, що мучаться по сибірських каторгах і в таборах невільничої праці, кличе до боротьби проти кривавого ворога.

Цей голос чує Батьківщина і вона всіма її доссушними способами бореться. Цей голос чуємо і ми її сини на скітальщині. До цього починають прислухатись і народи західно-демократичного світу. Незадовго той час, коли ворог буде розгромлений і знищений. І тоді, на площі Софії, під звуки давонів усіх святинь Київа, буде проголошено і навіки закріплено Універсал Українських Установчих Зборів про Українську Самостійну Соборну Державу.

Капітан П. ОМЕЛЯНЕНКО

Мала або партизанська війна

Мала або партизанська війна це не є явище одного нашого століття. Партизанка, відома в світовій історії поруч великих воєн, воєн великого масшта бу з суцільними фронтами. Партизанка виникла при наявності незадоволення мас або існуючим режимом, в такому разі вона приймала характер народного повстання проти ненавистного уряду, або під час боротьби народних мас проти чужоземного наїздника. Класичними зразками незадоволення мас своїм режимом були повстання народів, що увійшли в історію під назвою селянських революцій. Середньовіччя, а також і нова доба в історії, особливо на її початку, багаті на селянські революції, як в західній, так і в східній Європі. Головними чинниками тоді були, з однієї сторони — державний апарат, який підтримували армія, поліція та заможні кляси, а з другої — неорганізовані селяни з примітивною зброєю, без кваліфікованих у військовій справі ватажків. Селяни мали лише дух, запал та кількість. Відсутність зброї, військового досвіду змушували їх вживати форми та методи т. зв. партизанської війни, бо вести класичні форми їм було не під силу.

Зовсім інакше склалися обставини в революцію на прикінці 18 стол. в Півн. Америці. Як відомо, це була революція проти англійського колоніального гніту. На боці повстанців приймали участь всі прошарки населення починаючи — від селян, міщан аж до майже всієї буржуазії. Американцям за допомогою буржуазії вдалося організувати свою власну армію. Англійська армія опинилася під ударами з одного боку — революційної американської армії, а з другого — дуже чисельних партизанських загонів і була змушена покинути Півн. Америку, себто — територію сучасних США. Це був один з класичних зразків успішних дій партизанських загонів.

Другим класичним зразком успішної партизанської війни була боротьба еспанських партизан проти армії Наполеона (на початку 19 стол.). Не дивлячись на те, що французька армія, що була тоді найкраще організованою армією у світі, і мала за собою більші воєнні традиції, захопила значну частину Еспанії, але французам не вдалося підкорити останню.

Французька армія не була спроможна контролювати весь захоплений терен Еспанії, а це сприяло повстанню, у великих масштабах, загонів еспанських партизан, які мали підтримку з боку всіх верств свого народу. Партизани Еспанії спаралізували дії французької армії.

З історії також відомі успішні операції італійських партизан у другій половині минулого століття проти військ Австро-Угорської імперії. Це була доба національного відродження Італії, доба її об'єднання. Кому невідомий вождь італійських повстанців того часу — Гарібальді?

Лозунги партизан під час революцій, як в Америці, так в Еспанії і в Італії, були визвольно-національними.

Партизани діяли проти чужоземного ворога і мали можливість, завдяки підтримці населення і місцевих влад, маневрувати в необхідний момент, концентрувати свої сили і наносити ворогові несподівані удари.

Найкраще вживання партизанської війни можливо

тільки при таких політичних обставинах, коли народ в цілому бореться за своє національне визволення. Від самих давніх часів і до наших днів, партизанська війна мала успіх там, де народи боролися за свої національні ідеї. Досвід людства в минулих і сучасних війнах вчить, що перемагає той, хто має своє власне спокійне запілля і кого підтримують маси, хто несе на своїх прaporах національне визволення, як що воєнні дії відбуваються на теренах поневолених народів. В такому випадку створюються сприятливі умови для партизанської війни в запіллі поневолених народів. На російсько-німецькому театрі воєнних дій, під час першої світової війни, не було партизанки бо то була війна не в інтересах поневолених народів, а в інтересах російського і німецько-австрійського імперіалізмів.

Лише в 1918 р., коли німці окупували Україну і почали грабувати наш народ, на Україні почав розгорнатись партизанський рух. Вже в осені 1918 р. вся Україна вирувала повстаннями. Як з під землі виринали партизанські загони; не було такого села і міста, де б не було повстанців проти німців і уряду гетьмана.

Спокусливі, в соціальному відношенню, гасла большевиків та їх рішучі заходи до здійснення цих гасел, сприяли приєднанню робітниць і незаможницьких селянських мас України на бік большевиків.

В староемігрантських колах ще й досі панує погляд, що більшій частині українського народу, в той період, бракувало національної свідомості. На нашу думку це не відповідає правді. Правдою є те, що гасла большевиків були більш революційні і сприятливі, для українського робітництва і незаможного селянства, ніж гасла українських соціялістів, що були в той час при кермі.

Революція на Україні в 1917-18 рр. відрізнялась від революції в інших країнах тим, що вона була не тільки національною, але й соціальною. Большевики вміло використали ці обидва напрямки української революції. Не засуджуючи ніби то національної революції, вони перетягали на свій бік революційні елементи міста і села та використали їх в боротьбі проти українського Уряду.

Перети приходом на Україну большевитських військ, маси нашого народу були рішуче наставлені боротися за своє національне і соціальне визволення. Повстання проти німецьких окупантів та гетьманського уряду набуло загального народного характеру. Всі без винятку середовища, майже всі верстви селянства а також військові частини приймали участь в цьому повстанні. На боці гетьмана залишилася купка прихильників єдиної неділімої Росії — переважно великих землевласників.

600 тисяч вояків Німеччини та Австро-Угорщини зазнали в цьому людському океані. Воєнна поразка їх держав і капітуляція перед Антантою надала сили та духу народному повстанню на Україні. Тому новому українському урядові — Директорії легко вдалося ліквідувати владу гетьмана. Уряд Директорії набув характеру всенародного. Перемога його над гетьманщиною була тріумфальною. Здавалося, що всі перепони до утворення Суверенної Української Держави були усунені. Ім'я С. Петлюри в народних масах лунало, як символ

вільної України. Настрій в масах був підбадьоруючий. Українська молодь, навіть з самих глухих закутків линула до військових формаций Українському Урядові лише єдиним амуніцією для утворення мільйонової армії. Червоним москалям революція в Німеччині та Австро-Угорщині теж була на руку. Большевики в дразуз почали готоватись до походу на Україну. Занадто було мало часу для організації українських збройних сил та бракувало зброї і амуніції. Існувавши регулярні частини були нечи сельні. Натомі стиснувало багато партізанських загонів що були погано озброєні. Уряд укр. не зумів їх звести у великі військові формациї. Поятічної роботи серед партизан не претворилося. Місцева інтелігенція звертала всю свою увагу та докладала енергію на працю в „Просвітах“, на організацію вистав, хорів, тощо.

В той же час Головний Отаман С. Петлюра звернув увагу на необхідність утворення великої армії. Правда, умови для цього були не дуже сприятливі. Але, коли б наша інтелігенція замість того, щоб тільки, декламувати та співати на просвітянських вечорах, проявила більше динамістичності та звернула більше уваги на організацію армії, на політичну роботу серед повстанців та на розшук зброї (доречі, большевики використали „осілу“ на місцях зброю з успіхом аж до кінця воєнних дій), то Українська Армія мала б більше регулярних частин, і партізанські загони її підтримували б.

Ідея Головного Отамана С. Петлюри щодо армії не була сприйнята партійними середовищами в належній мірі. Брак матеріальних засобів, як ім здавалося, утворив непереможні перепони. Крім того партійні середовища почали провадити, так добре нам сьогодні відому, „міжпартійну боротьбу“. Не будемо вдаватись в аналіз міжпартійної боротьби того часу, скажемо, лише, що вона була найголовнішою поміжою при утворенні Української Армії.

Захоплені успіхом, швидкою перемогою над реакційним урядом гетьмана, українська національно-демократична інтелігенція не побачила другого напрямку революції— соціального. Небачила вона й те, що власні нації напрямок революції на Україні большевики звернули увагу. Замість ретельного вивчення ситуації, настрою партизан, незаможних селян, замість активної політичної роботи серед молоді, — організовувалась „просвітянщина“ з її уроочистими академіями, декламаціями, танками в широких шароварах та співами. Революцію проспічували...

А хмари зі Сходу все більше і більше насовувалися.

Ми звертали увагу читача на важливість, в той час, проблеми організації партизанки тим більше, що основним ядром українських партизан були незаможні селяни. Большевики, готовуючись до походу на Україну, згідно своєї класової теорії боротьби, шукали слабі місця української національної революції влучно потім по них вдарили. Маючи перед собою зовсім малу українську регулярну армію; що сама не могла стримати їх, вони побоювались народного повстання, активного спротиву чисельних партизанських загонів. Вони добре розуміли, що сила української держави полягала в її масах, в чисельних партизанських загонах. Большевики усвідомляли собі, що без мас ім не приборкати України. І свій головний удар большевики повели в цьому напрямкові. Вони розгорнули боротьбу за маси. Червона Москва викинула гасло: „В союз з більшістю, нейтралізуючи середняка“— проти куркуля“. Українські партії не зуміли викинути контр-гасла. Тому то гасло червоних москалів і знайшло собі прихильників серед українського селянства.

Коли б урядові УНР удалось об'єднати навколо себе маси селянства та партизанські загони в такій же кількості, в якій вони брали участь під час повстання проти гетьмана, то без сумніву вислід революції для большевиків міг би бути сумним і їм не вдалося б окупувати Україну. А без неї, без її хліба в 1918-19 рр. червона Москва не витримала б боротьби і загинула б від голоду.

Українські партійні середовища, замість того, щоб зголосити тотальну мобілізацію всіх своїх членів і навратити їх в партизанські загони, як урядових воєнно-політичних комісарів, з метою: впорядкування останніх, зведення їх в міцні військові формациї, ліквідації отаманщини, перепоручили цю справу виключно нечисленним воєнним фахівцям, що майже не розуміли революційних подій і прагнень пароду. Якщо у війську воєнні фахівці і були використані, то партизанські загони залишилися під проводом несвідомих, як в політичному, так і в воєнному відношенні „отаманів“. Чим же займались партійні середовища? Відповідь на це питання подає ген. Каупустянський в своїй книзі „Похід українських армій“. Ген. Каупустянський, вказуючи на причини воєнних нещащ УНР, пише: „Безупинна боротьба політичних партій за владу і хитання в зовнішній політиці...“, себто замість плідної праці по розбудові та зміцненню армії, замість справжньої політичної роботи серед селянства, партійні середовища займались „міжпартійною боротьбою“. І тепер відчувається, що „політична школа“ часів революції не щезла в забутті. І навраз можна чути відgomін „міжпартійної боротьби“ за часів революції. Трапляється часто чути, що: „Нашу справу псував соціаліст Х“. Так, нібито не соціаліст У за часів революції робив щось важливе. Насправді як соціаліст Х, та і не соціаліст У, нічого доброго не робили, хіба що гриались за місця в уряді.

В іншому місці ген. Каупустянський, близькуче аналізуючи тяжкий стан УНР, пише з відчаем: „Отже битися власними силами одночасно зо всіма супротивниками (Москва, Польща, Махно Денікін, і т.д. — примітка наша) Україна безумовно не здолає. Думати інакше — це жити мріями, а не дійсністю. Де ж вихід з цього становища?“ — запитує ген. Каупустянський. Він собі ясно віддає відчit в тому, що головним ворогом України є Москва. Ось його слова: „Головніший і вайнебезпечніший ворог — большевики. З ними військо неохоче б'ється на фронти, опріч того, в середині країни большевики мають багато прихильників, особливо серед робітників і селянської бідноти. Необхідно та-кож взяти під увагу вмілу агітацію большевиків і малу свідомість та темноту нашого війська і народних мас“.

Сміло, вірно, а разом з тим і широ ген. Каупустянський писав про гірку правду, і далі після деяких правильних міркувань щодо курсу зовнішньої політики УНР праходить до висновку, що: „Лишастися зав'язати югоду з Антантою. З нею за певних обставин можна досягти гарних наслідків“.

Не можна суперечити проти тодішнього напрямку зовнішньої політики уряду УНР, але

треба визнати помилкою те, що він не спромігся повести радикальну внутрішню політику, не розгорнув належної боротьби за маси; не усвідомив собі, що коли головна сила — маси підтримують свій уряд, то держава набере такої сили, що з нею будуть рахуватися і закордонні чинники.

Звичайно, в тих умовах, коли ні уряд УНР, ні партійні середовища, що його оточували, недосить ясно розуміли те, що творилося на селі, в гущаві народу. — рішення уряду шукати допомогу закордоном могло бути єдиним, тим більше, коли Українська Армія відкотилася до кордона Польщі, то вже було пізно шукати підтримки в масах.

А чи допомагала Україні Антанта? Аж ніяк. Вона зовсім не розуміла природи революції на терені бувшої царської Росії. Допомога її антибільшевицьким силам обмежувалася постачанням більших росіян та поляків.

За допомогою Антанти російські білогвардійці боролися проти УНР. Український народ повстав проти них, як проти окупантів. Також за допомогою тієї ж Антанти Польща почала наступ на Україну і не виграла цієї війни, бо український народ так само зустрічав поляків, як своїх ворогів-окупантів.

Український народ ніколи не шанував чужинецьких окупантів, що на Україні заводили свої порядки. Це не Червона Армія не допустила французів і греків на Україну в 1918 р., а українські партизани. Це вони топили в Чорному морі грецьких солдат з їх артилерією на островах. Це вони оточили Одесу і не допустили французів посувутися далі на Україну. А чи поразка Гітлера це не є результат тієї самої нерозумної політики щодо України? Чи це треба й зараз доказувати? Україна була, є і буде ключовою позицією в боротьбі проти Москви. Без неї ніколи на можна побороти більшевиків.

В 1918-19 рр. молода українська республіка мала можливість не допустити московських окупантів на Україну. Для цього потрібно було зосередити увагу на проблемах внутрішньої політики. Тоді Уряд УНР мав би підтримку народних мас, і з ним іноземні чинники амушенні були б рахуватися. Ізлком тоді став

зрозумілим, чому чужинецькі держави не бачили Уряд УНР мідним і не рахували його тією силою, на яку можна було б спертися під час боротьби проти більшевизму. Нема чого дивуватися, що вони звернули увагу на Денікіна та на поляків. Треба раз на завжди пам'ятати, що шанують тільки сильних і ніколи слабких.

Можливість опертися на свій народ була. Треба було вивчати стан пертизаю, виявити їх бажання, охопити їх політичним керівництвом, і цим загородити шлях до отаманщини, задоволити содіяльні потреби сільської бідності, а вони були не так вже надмірні, і Уряд УНР мав би суцільну підтримку всього українського народу. Тоді більшевиків на Україні прийняли б як окупантів, а не як „братів“.

Ми зараз чуємо, як дехто від одного слова „політробота“ приходить в жах, бо це нагадує йому... „більшевізм“. Є прислів'я „Клин клином вибиває“. Так і Урядові УНР треба було супроти більшевицької політроботи повести свою.

І зараз, після другої світової війни, ми стоїмо перед тією самою проблемою. Іншої нема. Закордонні чинники, їх мілітарна сила — це півділа. Друга половина діла — робота серед наших мас за залізною завісою. І так само, як і в 18 році, перед нами постає проблема — підняття масовий рух на Україні проти більшевиків.

І дивним здається питання, яке задає дехто і зараз, мовляв: „Ну, добре, що все зрозуміло, але вихід який, що робити!“ В самій постановці цього питання почувається безнадійність, і як висновок з цього — намір шукати лінії найменшого спротиву, себто капітулювати перед закордонними чинниками в усьому. Історія вчить нас тому, що ставка ча одні лише закордонні чинники є помилковою. Без допомоги свого народу, нема чого й думати про визволення від червоної Москви. Треба шукати контакт зі своїм народом і за всяку ціну, завжди, при ріжких умовах.

До партизанських дій в революцію 1917-20 рр. та під час другої світової війни ми повернемось в наступній статті нашого журналу.

Молод. серж. А. КРАВЧЕНКО

Трагічна смерть

3000 молодших лейтенантів советської армії

В ніч на 22. червня 1941 р. Гітлер виступив війною проти Советського Союзу, а на сьомий день війни я, як молодший сержант був покликаний до війська. З початку прибув у московську область (в район близько річки Волги) і там відбував військове навчання. Це був 8-й кулеметний батальйон піхотної бригади, якою командував підполковник Глухов та його замісник Ст. лейтенант Рябов. Обидва були ленінградці. З перших же днів я спостеріг, що підполковник Глухов, і ст. лейтенант Рябов до навчання відносяться пасивно. Політрук Рогожанський робив їм часто зауваження, що, мовляв, треба краще виховувати червоноармійців, але вони і далі пасивно ставилися до навчання. 27. липня 1941 року наша частина одержала наказ виїхати на фрон. На 500 осіб кулеметчиків ми

одержали: 5 кулеметів, одну стару зенітну гармату і на кожного бійця, стару заіржавлену рушницю та по 20 набоїв. Політрук Рогожанський на мітингу нам сказав, що решту зброї ми повинні здобути у ворога.

30. липня 1941 р. ми виїхали товаровим потягом в подорож. Доїхавши до Брянська підполковник Глухов одержав наказ вивантажитись з потяга та рухатись пішки в напрямку Чернігова, бо потяги потрібні для доставки зброї на фронт. Під час цього маршу підполк. Глухов був несамовитий. Він висловлював своє обурення з приводу того, що сталося: „Отак нас дурили! В пресі і по радіо говорили, що червона армія озброєна першорядною зброєю, а тепер подивіться: на 500 бійців видали 5 старих кулеметів, одну стару зенітну гармату і заіржавлені старі рушниці, якими ще цар Микола воював. Хочуть щоб ми ними захищали Родину. Крім того ще й голодних посилають на смерть. Нехай ці правителі самі спробують виконати ті завдання, що на нас покладають“. Настрій підполк. Глухова впливав на бійців деморалізуюче. Вони в дорозі, що хотіли те й робили. Дехто зорін-

З пригод українських військовиків советської армії під час 2-ої світової війни

Воєнік. Д. ДМИТРЕНКО

ВІДСТУП

Продовження статті „Оборона Києва 1941 року“, дивись „Штурм“ ч. 5 (7)

Після того, як на Дніпрі всі мости були зірвані, о 4-ій год. дня Штаб Переправ почав вантажитись на авта для відступу. У деяких залізничних скрипах (сейфах) були зашкоджені таємні документи, мапи, списки, накази і зведення. Серед цих документів був і таємний наказ по штабу РККА про генерал-полковника Павлова — командира 6 Армії, якого разом з його штабом і кількома генералами було розстріляно за спробу перейти за бік німців. В цьому наказі, ген. Павлова та інших генералів з його штабу було оголошено „ізменниками родини“. Його розіслано по штабах всіх частин Советської Армії як попередження. Крім цього наказу було ще два подібних наказів про розстріл за зраду інших генералів, прізвищ яких я не пригадую. Ці таємні накази мали вигляд маленьких і тоненьких книжечок-брюшурок.

Такі накази нас, не дуже лякали. В більшості штабу ми мали радіо-приймач, через який таємно слухали радіо-зведення німців українською мовою і тому добре знали дійсний стан на фронті. Недалеко цього більшості я мав приятеля, в якого збиралася залишитися. А тому, коли все було навантажене на авто, я почав в більшості „наволоти порядки“ — зривати з стін різні карти і вищукти їх, затягуючи цим свій час від'їзду. В цей час до мене зайшов комісар штабу „Х“ і наказав, щоб я ішов з ним автом. Це особливое авто було марки „Форд“, виробу 20-х років — зверху крите брезентом. Шофером цього авто був киянин, м'їз знайомий по попередній праці.

Ми поїхали в хвості відступаючої колони в напрямку Броварі, де мав бути штаб 37 армії під командою генерала Власова. Але цього штабу в Броварях ми не застали, вони виїхали в невідомому напрямку. Тут же в Броварях з північної сторони, куди ми збиралися відступати, нас обстріляли німці артилерійським і мінометним вогнем. Село почало горіти. Створилася велика павіка. Ми розгубилися і своїм автом повернули назад в напрямку Києва. Але проїхавши кілометрів 8 і нікого не зустрівши, знову вернулися до Броварів. Не доїхдаючи до цього міста ми побачили, що відступаюча автоколона повернула в південновідальному напрямку на Бориспіль.

Була вже ніч. Дорога була забита автами. Ми звер-

тувались, зник не дійшовши до м. Чернігова. В передмісті Чернігова нашу частину приєднали до 88-ї дивізії. Німці наблизилися до воріт Чернігова. На п'ятий день ми вступили в бій: декілька разів ми відкидали німців але вони були сильніші зброєю і духом. Це ще більше деморалізуючи впливало на боєвий стан вояків. Не від одного бійця я чув нарікання і проклинання на адресу „батька народів“: „За що ми боремось? За те, що нас голодом і холодом морили, а наших батьків, братів і сестер заслали на каторгу? Ми тепер іх будемо захищати!“. У бійців був настрій здаватись до полону. Але тут вплинули деякі фактори. Втікачі з німецького полону розповідали, що німці по лоненнях заморюють голодом, що у Львові загинуло 50 тисяч, а на Волині 60 тисяч червоноармійців. Українець з Кубані Василь Бутенко, який щойно втік з полону розповідав, що німці знущаються над полоненими, застосовуючи варварські методи: б'ють по голові червоноармійців, називають їх комуністами, большевиками і т. д. Цей же Бутенко розповідав, що в такий спосіб знущались німці над цілокою дивізією, що

була на бічній дорозі і лісом та болотами майже цілу вічці 20 кілометрів пробиралися до Борисполя. Ми були дуже голодні. В нашому авті були тільки сухари в паперовому мішку. Вже два дні ми не їли гарячої страви. Останні дні такожні перед здачою Києва, вояків годувала тільки пшеничною кашою з рибою. І це в той час коли під самим Києвом на Дніпрі затоплювались баржі з борошном, крупою, товарами і цукром. Одну баржу було потоплено з чудовими вчиненнями лисячими шкірами.

В Бориспіль ми прибули на світанку 20 вересня. До центру його в'їхати автом не було можливості, бо всі вулиці були забиті автоколонами. Ми спінкалися на передмісті. Ранком ми зустріли тут автоколону нашого штабу. Подковник Казнов (заступник начальника Переправ Південно-Західного Фронту) дав розпорядження рухатися нашій автоколоні до штабу 37 армії, що знаходилася в центрі міста. Вночі я дуже промерз. Маючи з собою запас теплої білизни, я заліз в криту автомашину, де були наші сейфи і моя валізка з білизною, і почав передягатися. В цей час почулася стрілянина і кулеметні кулі дірявили нашу автоколону і те авто, в якому я передягався. Я був забезпечений від цих куль залишними скрипами. На якийсь момент ця стрілянина затихла і я вискочив з авто. Гут біля авто лежав ранений в голову капітан Соболєв, який щойно стояв рядом з полк. Казновим і приймав від нього розпорядження про дальший напрямок руху нашої автоколони. Стріляли по нашій колоні німці, очевидно велосипедисти автоматчики, що під'їхали до Борисполя вслід за нами. Полк. Казнов наказав мені вивести нашу автоколону на шосе, а сам віздався за організацію оборони і відтиснення німців назад. Під німецьким обстрілом я вивів машини на згадане шосе біляко залишньої ставці, але далі іхати не було можливості. Не лише головна дорога, але й всі її обочини, двори й городи, все було забите автомашинами з мушеніцю, зенітками, спаревими зенітними кулеметами, гарматами, одагом, пістернами з беззівном, савігарні машини з ракетами і т.д. Все це було перемішано. Згодом стрілянина затихла.

Багато автомашин під час стрілянини було виведено з ладу. Полк Казнов наказав комісарові Х. керувати нашою автоколоною, а сам своїм автом поїхав до штабу 37

попала до полону та складалася виключно з українців. Розповідь Бутенка була щира і правдива. В другому бою я вже не бачив ні підполк. Глухова ні ст. лейтенанта Рябова. Де воїни поділись, було невідомо; очевидно здались до полону. Підполк. Глухов добре володів німецькою мовою.

Відступаючи на схід, ми зустріли, в одному селі біляко міста Ахтирки, гарно обмундированих військовиків. В розмові з ними, я довідався, що це молодші лейтенанти, що вишколювались в Астрахані, а тепер посилаються на два тижні на фронт для бойового вишколу з тим, що пізніше їх розподілять по окремих частинах. Було їх понад 3 000 осіб. Командував ними полковник (прізвища як пригадую). Це переважно юнаки з Галичини і Волині, що в перший період окупації цих українських земель — попали до військових школ. Дехто з наших червоноармійців пробував страймати їх молодаєні з чим до боротьби проти німців, але на них це не впливало. Вони говорили: „будемо воювати як військові фахівці щоб обороняти свою землю від ворога. До полону не збираємося йти. Нашим

армії. Кашіт. Александрову і мені ваказано їхати іншим автомобілем вслід за ним. З величими труднощами, протягом півгодини, ми проїхали все більше кілометру і добралися до якоїсь площині міста.

В цей час, а це було коло 10 годин ранку, на Бориспіль налетіла німецька авіація і почала бомбіти скучення автоколон в самому центрі міста. Все почало горіти, амуніція вибухати, а пастерни з бензиновою допомагали підсилювати той вогонь, що не щадив і житлових будинків. Тут загинуло багато військовиків і цивільного населення. Все місто було охоплено чорним димом.

Під час бомбардування ми повільнали з своїх машин, полягали на площині під деревами і спостерігали падаючі над нами бомби. Хоч наші зенітні гармати і зенітні кулемети і стріляли по німецьких бомбардувальниках, але жодного з них не було збито. Вони були на великий висоті. Погода була сонячна й тепла.

Коли припинялося бомбардування ми пробували далі пробратися до штабу Армії, але скоро, в наявності руху авт, загубили полк. Казнова. Далі пробратися не було жодної можливості. Тому через двори й городи ми звернули на поле і потім вийшли на дорогу, що веде на південь — на Рогозів.

Перед нами було велике рівне, поле, на якому зірка стояла копи та скрити обмолочевого і немолоченого хліба. До Рогозова було позад 10 кілометрів, З обох боків нашої дороги полями, шириною біля 1 кілометра, рухалася колона наших авт. Це було страшне видовище і разом з цим була зручна мішень для війської авіації та інших видів зброї. З повітря цю колону безперервно обсилали бомби і кулі військових бомбардувальників та винищувачів, що літали над нашими головами. З обох боків ці наші колони обстрілювались війською артилерією та мінометами.

З нашого боку фактично не було активної оборони, лише зірка діяли наші зенітки і кулемети. Нашої авіації, починаючи від самого Києва і далі, зовсім не було. Небудо також і танкових частин, що могла б охороняти нашу колону з боків та пробивати нам дорогу вперед, де можливо були лише невеликі групи німецьких автомашин, що затримували рух цілої нашої колони. Вся наша відступаюча колона, всіма видами немецької зброї, перебувала під повільним розстрілом і поволі чисельно танула. По всьому полі, на шляху руху нашої колони, горіли наші розбиті машини.

Біля другої години дня під обстрілом німецьких літаків, ми проїхали село Рогозів. Тяжко було нам проїздити це село, бо наша, розкидана в ширину, колона, мусила вміститися в кілька вузеньких сільських вулиць. За Рогозовим

батькам німці і австрійці відомі з давніх часів. А за Польщі ми не мали права вчитись у військових школах; лише Радянська влада дала нам цю можливість". Після такої розмови ніхто не відважувався заперечувати ними сказане.

Другого дня ці 3000 молодших лейтенантів вступили в бій з німцями. В першому ж бою вони знищили велику кількість німців та відкинули їх на 20 км назад. Суміжну дільницю фронту зайняла наша 88-ма дивізія. Кожного дня з німецьких літаків сипались мільйони летючок, в яких закликалось советських воїнів здаватися до полону. Пригадую собі таку летючку: „Шановні українці! Ви вже маєте свою українську владу, яка забезпечить вам вільне і заможне життя. Здавайтесь до полону щоб повернутись до своїх рідних хат“.

На молодших лейтенантів такі летючки не впливали. Вони ще з більшою завзятістю боролись проти німців. На підступах до м. Суми всі 3000 молодших

ми далі рухалися в південно-східному напрямку до села Єрковці до якого було біля 20 кілометрів. Рухалися такою ж розкиданою ширину колоною і по такому рівному поді.

В селі Єрковці була вже німці, що з мінометів обстріляли передні ряди нашої колони. Якого розміру в Єрковцях був з німецькою частиною, що перегородила нам шлях, ми не знали. В нашій колоні не було жодного командування. окремі командири своїх автоколон не були між собою пов'язані. Небуло в нашій колоні і бойових військових частин. Все це були виключно спеціальні військові частини на автках — понтонні, мосто-будівельні, інженерні, мото-мех частини і інші.

Вся ваша колона спинилася і не звала в чому справа та що далі робити. В цей час на ці передні ряди нашої колони, перед Єрковцями, налетіла німецька авіація і розпочала сильне бомбардування. Були розбомблени понтонні частини, що з повітря нагадували собою танки. Знову почало горіти і вибухати. Потім перед нами покрилося вогнем і чорним димом.

Не доїхавши ще б 6 кілометрів до с. Єрковців решта нашої колони повернула в північно-східному напрямку до села Скопці. Це від нашої попередньої дороги було біля 10 кілометрів. За два кілометри перед селом Скопці наша колона мусила переїздити невеличку річку Альму і заболочену понад нею місцевість. Авта в болоті загрузали і іх тут же палили чи просто кидали. Тут мушу згадати, що досить часто в нашій колоні і на добрій дорозі палили чи кидали зовсім справні авта, через брак в них бензину, хоч рядом тут же літали пастерни з бензином, але цей бензин не відпускався для авт інших частин.

Вже смеркало, коли наша колона наблизилась до села Скопці, в якому вже також були німці. Колона спинилася за кілометр від села і стала на віч та організувала самооборону. З усіх машин всіх людей, крім шоферів, було мобілізовано на цю оборону. Ми зайняли позицію тільки против Скопців. Але вночі ми побачили, що кругом нас німці пускають різникользорові ракети. Ми були в невеликому кільці і жадного нам виходу не було. Так ми пролежали цілу ніч.

Світанком 21. вересня до нас, десь з боку від Єрковців, підійшов якийсь піхотний полк.

Тут мушу також згадати про план нашого відступу, що ми його одержали від штабу Південно-Західного Фронту ще перед здачею Києва. За цим планом наша колона, що складалася з різних спеціальних військових частин і великого та півного обладнання повинна була рухатися серединою шляхів відступу, а кругом її мали охороняти:

лейтенантів потрапили в німецьке оточення. В це оточення попали і рештки нашої 88-ї розбитої дивізії. Де кілька сот бійців з нашої дивізії і ці молоді лейтенанти намагалися вийти з цього оточення, але кільце щодаті то більше замикалось. Всі попали до полону.

З першого ж дня полону молоді лейтенанти були відділені від нас в окреме приміщення. Нам бодай давали хоч через день, через два, якусь юшку та брукву. Ім і того не діставалось. За два — три тижні залишилось іх в живих лише 200 осіб. Після 25-денної голодівки я втік з полону. Пізніше довідався, що й решта тих 200 молодиків померли з голоду.

Це перебуваючи в німецькому полоні я спостерігав, що до тих молодих лейтенантів приходили іх рідні, щоб як небудь врятувати, але ж німці їх і близько не допускали і не приймали харчів. Цих юнаків, до одного, замучили голодною смертю.

Новий Ульм 4. XI. 53 р.

За блакитну стрічку повісря

Змагання з сонцем

Найшвидші літаки світу міряють свої сили на відтинку Авглія — Новозеландія

8.10. п.р. Англійська Королівська підняла прапор до старту літакам — учасникам Першого Інтернаціонального Лету Націй, — першого після 1934 року. Метою цього змагання було — досягти найшвидкісного перелету з Лондону до Крісторчу (Нова Зеландія), віддалю 17900 кілометрів. 19 років тому найшвидший літак світу потребував 71 год., щоб пролетіти з Лондону до Мельборну (Австралія). В цей раз змагання тривало лише 24 години. Про наслідки цього змагання буде писати

пробивати шлях бойові шіхотні, спеціально для цього призначені, частини. Але німці своїми клинами всю цю, відступаючу Київську, групу розбили на частини і знищили. Прибули тепер до нашої колони піхотний полк, очевидно і лежав до бойових частин.

Цей полк пішов в наступ на німців в селі Скопці і відтиснув їх лише до половини села, де до півдня тривав з ними бій. Скориставшись з цього, частина нашої колони, в тому числі і ми з своїм автомобілем (свою частину ми загубили, ще в Барвсполі) — кап. Александров, я і шофер, проїхали понад селом і повернули в південно-східному напрямку — на дорогу, що вела до села Війтівці через село Мошковці.

В селі Скопці бачив розбите кімеське авто з противтанковою гарматою. В авті лежала забита собака (овчарка) і валялися українські жіночі вшиті сорочки та рушники. Тут я вперше зрозумів, з яким північним півднем йдути на Україну, коли, вже в перших рядах бойового фронту грабують. Недалеко від авта лежав забитий німець (вже без чобіт), а трохи далі — забитий чарвовоармієць, якого тут же й поховали. Тут же на городі була розбита й советська танкетка, команда якої з 3-х чоловік згоріла.

Ми тільки встигли від'іхати кілометрів два за село Скопці, як вімці відтиснули наші частини, повністю звійяли село Скопці і перерізали нашу відступаючу колону. Цього дня була хмарна погода і інколи моросяв маленький дощ. Це нас рятувало від нападу німецької авіації. Ми спокійно проїхали потрібні нам 10 кілометрів і під вечір того ж дня в'їхали в село Війтівці. Тут знайшовся якийсь старший командир, що врязвав ініціативу і з людей автоколони почав формувати бойові групи для оборони. Затримали і наше авто. Провіривши наші документи, нас відпустили.

Переїхавши це село, ми в'їхали на дорогу в напрямку Переяслава, аде на другому кілометрі за селом нас затримав советський каштан, що тримав тут оборону. Спереду нас, куди ми відривались іхати, були також вімці. Тут була виставлена батарея гармат та кулемети. Ми повернулися назад до села Війтівці і своїм автомобілем зупинилися біля школи під деревом. Тут назбирала на городі картоплі, розкидали вогонь і почали її пекти. Вже сутенідо, але було ще видно. Падав дрібний дощ.

Несуодівано для нас з'явився німецький літак і почав вільно кружчати над нам. Нікто по чому не стріляв, щоб не виявити себе. Політавша так хвиля 15-20 і розглянувшись розташування наших військ, літак зник в напрямку Переяслава, до якого було від нас біля 15 кілометрів. За півгодини з боку Переяслава по нашему селу почала бити німецька артилерія. Набой її падали по всьому селі. Ми так і не допекли своєї картоплі, і піду віч проселіли в своєму авті.

Ранком 22. вересня артилерійська стріляніна з боку Переяслава припинилася, але розпочалася з протилежного боку — з боку села Скопців, відкіль ми вчора прибули. Продовжувалася вогня годин дві, а потім затихла. Ми розійшлися по селі шукати будького з свого Штабу Переяслав.

(Продовження в наступному числі)

світова преса, а тим часом вище подаємо, як здобувається підвищення швидкості літака крок за кроем.

Це було 27 лютого 1949 р. Над азорськими островами тільки, що з'їшло сонце і в його проміннях з'яснало бачити срібляний літак, що летів над морем з південно-західнього напрямку. В той самий момент з летовища американського опірного пункту на азорських островах піднявся тяжкий літак і взяв курс на „срібну пташку“. Негелікому гурту людей, що, як змовці, зібралися пізнього ранку на летовищі, замерло серце. „Що то було?“ Але нічого особливого не сталося. Обиді машини летіли дещої час одна біля другої поруч, „тім'я“, що тільки, що піднялася летіла трохи нижче. Через дуже гострий біонокль можно було бачити, що обидва ці літаки були з'єднані поміж собою якоюсь дивною стрічкою, котра через дещої час розрвалася.

Така сама подія повторилася і над Перською затокою, над Манілою і над Гаваями. Точно 94 години пізніше приземлився літак „Lucy Lady I“ на летовищі „Каровел“ міста Форт Ворт в Тексасі. Перший 37 000 кілометр безпосадочний переліт навколо землі, починенням пального з повітря, здіснено

3 роки пізніше, у вересні 1952 р. американській дієльній літак покрив віддасть в 6000 кілометрів над Атлантичним океаном за 10 годин. Під час перелету 3 рази поповнювався пальник з повітря. При цьогорічному змаганні „За блакитну стрічку повітря“ учасникам І-ої кляси буде дозволено поповнювати пальник з повітря, тоді, коли учасникам ІІ-ої кляси має бути пішком забезпечено пальне. Учасникам І-ої кляси будеться тільки про швидкість. Те, що це не є зовсім безпечно свідчить той факт, що стався з „Lucy Lady II“ в останньому етапі починення його пальним над Філіппінами, де загинув літак, що пізно відпали пальне до „Lucy Lady II“. При цьому загинуло 9 осіб екіпажу.

Швидше, вище, далі.

В осені 1942 р. персонал ракетної лабораторії в Кіфернвальді на південь від Берліна спостерігав дивне явище: з швидкістю стріли в повітрі висіс маленький літак, пронісся над головами спостережачів і за хвилину зник за обрієм. Цікаво було те, що гудіння мотора було чуті лише пізнше. Радіо повідомило, що швидкість маленького літака була 1100 кілометрів на годину! Лише після закінчення війни виявилось, що німецький літун рекордсмен Гайні Дігма на літаку M-163, конструкції проф. д-ра А. Ліпш, який сьогодні знаходиться в США, ще в 1941 р. летів з швидкістю 1000 кілометрів на годину і що пізніше німецькі пілоти літали, досягаючи швидкості звука.

З жовтня 1943 р. перші німецькі V-2 досягли потрійної швидкості звука. Тепер, 10 років після того, людина досягла південної швидкості звука: американський літак типу „Skyrocket“ („Небесна ракета“), в серпні 1941 р. досяг швидкості 2260 кілометрів на годину та висоти 23700 метрів. Скоріше, вище, далі — людина не має вже меж. „Я мушу тепер бути приблизно в тій точці, де англійський пілот Де Гавіленд і його машини 27 вересня 1946 р. розлетілися на куски, — каже Чарльз Убер — американський пілот, після того як він пробив звуковий бар'єр на машині „Х-1“. Я летів швидше від звука. Я не можу не сказати, що я щасливо посміхнувся...“

Навіть Мюнхаузена випередили.

Американський пілот Біл Бріджмен на машині „Небесна ракета“ в серпні 1951 р. досяг швидкості, що дорівнює південної швидкості звука, а в кінці 1952 р. на машині „Х-3“ він же досяг фантастичної швидкості в 3200 кілометрів на годину та висоті 24230 метрів. Таким чином він досяг потрійної швидкості звука.

Коли філософ і фізик минулого сторіччя Еріс Мах підрахував опір повітря при високих швидкостях, він обрахував, що константа швидкості звука є 1188 кілометрів. Хто міг тоді думати, що пізніше через пару поколінь ця константа перетвориться на критерій вимірювання зверхшвидкістін літаків. Швидкість літака вже не рухається за перепону, пресагнені висоти. Натомість нагрівання при термі повітря є сильно заважаючим фактором. Так, коли літак „Х-3“ пішта Білля Бріджмена вилітав то має апаратуру вагою 225 кг для обладнання, щоб пілот „не зсамівся“. При освоюванні висоти, на відміну від, ніякі охоронні заходи не допомагають. Так, Де Гавіленд загинув при першій спробі пробитися через „Звуковий бар'єр“.

У вересні 1952 р. Джон Деррі загинув в літаку, що експлуатував на летовищі в Фернбороу в Англії.

В міжчасі британський літак „Кембера — бомбовий“ за

Генерал ДЖЕЙМС А. ВАН ФЛІТ

Правда про Корею

(Продовження з попереднього числа)

Проблема транспорту у комуністів

Північна Корея є країна гір, вузьких глибоких долин і бистрих річок. Залізничне полотно і дороги звиваються так, як тільки можуть, крізь сотні тунелів і через тисячі мостів. Дороги є просто вбивчі для автотранспорту, вони йдуть то на гору, то згори вниз, багнисті в одних місцях і кам'яністі в других, повні гористих закрутів і глибоких вибоїн.

Головна лінія залізниці та автострада з Владивостоку, вадовж східного побережжя, перебуває під контролем гармат нашого воєнно-морського флоту. Гармати військових кораблів, б'ючи по скилах гір, завалюють уламками скель на стежки й дороги автотранспорту.

Повітряні сили беруть під свою вогневу „опіку“ решту північно-корейського транспорту, забиваючи один за другим всі мости і то не тільки одноразово, а знову і знову, як тільки вони є полагоджені, або відбудовані. Ми зруйнували залізничне полотно і, борознами бомбових вибухів, порізали автошляхи через кожніх 100 метрів. Ми систематично завалювали тунелі.

Якби не було густої концентрації населення навколо цих доріг, та терпеливості люду у його тяжкій ручній праці, то ніщо не могло б рухатися взагалі. Але червоні надзвичайно пристосувались до відбудови пошкоджень, що ми завдавали. Коли ми перервемо якусь залізничну лінію, то всьому населенню найближчих селищ накаується негайно виходити на роботу для ремонту пошкоджень в ручний спосіб. Біля заваленої тунелю людність працює як ко-

7 годин перелетів з Ірландії до Новофундленд через Атлантичний океан і назад. Цей бомбовик є поважним претендентом на здобуття „Блакітної Стрічки“. Таким чином техніка перемогла Мюнхаузена. Коли б цю швидкість пристосувати до пасажирських літаків, та вилетівши з Європи в обід, можна в той самий день перед сідом бути в Америці.

„О, мій Боже...“

В цьому році пілот Горасій Борен встановив світовий рекорд, вилетівши з Тексасу і пролетів навколо світу за 99 год. 17 хв. Певно, що не всі можуть так мчати навколо земної кулі, але всем таєм повітряний транспорт все більше і більше має бажаних дістатися з одного міста в інше за допомогою літака. В 1952 р. повітряні транспортні товариства перевезли через океан понад 45 мільйонів людей.

Минуло 50 років, як існують літаки, 25 років з того часу, як вперше вдався щастливий переліт Нью-Йорк — Париж. Перший літак мав швидкість 51 км/год на годину, а тепер вона збільшилась в 100 разів!

Відбуваються змагання з Сонцем і літаки випереджують його.

З літака можна оглянути весь світ. Правда, для цього не треба так високо літати, як то розказував англійський пілот: „Коли я досяг висоти Маха, то я захоплений вигукнув „О, мій Боже!“. На що мені привітний голос сказав: „Щоб ти хотів від мене, мій сину?“

Розбилися об звукову стіну...

Подробні трагічні загибелі літака ДН-110 і пілота Де Гавілевад у Фарнборо ще не забуті. Причини катастрофи були покриті тайною невідомості. Ще в році 1939 в Німеччині були випущені звершеникісні турбінові літаки, що за допомогою новітніх пристосувань могли досягти швидкості, близько швидкості звука. При цьому пілоти помічали явища, які ніхто не

махи біля свого зруйнованого комашника, усуваються звалища, камінь за камнем. Коли міст збитий, вони накладають в перехрест рами шпал і таким чином підводять полотно для вживитку.

Біля Сінаню, де головна залізнична лінія з Мукдену переходить через Чонгчон ріку, вони не переставали працювати біля 10-ти мостів щоб їх відбудувати в такий спосіб. Навіть при вживанні рабської сили, кошти відбудови споруд були значно великі. Наши летунські сили, що атакували без зупинно воєнні ешелони і конвої, завдавали ворогові великих втрат. Вантажні авта ворога швидко псуються і вибувавають зі строю від подорожі по тряских карко ломних шляхах. Крім того, конвої змушені рухатись лише вночі, при мінімальному освітленні, тому число аварій є надзвичайно високе.

Звичайно, дуже тяжко докладно встановити втрати у транспортуванні. Деякі звіти нашої розвідки подають такі високі числа, що ми ве можемо відважитись, щоб повірити тому. Щодо автотранспорту, то ми впевнено можемо сказати таке: як би ми втратили стільки, то мали б серйозний клопіт, всупереч розміру американської моторової індустрії. Ворог має великі труднощі забезпечити самого себе навіть у позиційній війні.

Коли ми розвиваємо натиск і примушуємо ворога битись, то навалюємо на нього тоннаж проблем, майже не можливий до розв'язання. Як тільки наш натиск зміцнюється, ворожі конвої починають рухатись при денному світлі, а це означає, що ворожі конвої стають прекрасними мішнями нашого летунства.

міг пояснити: при швидкості 750 км/год літак не підкоряє керуванню руля. Положення літака стало не стійке та повторювалися часті поштовхи, котрі заважали летіти та навіть проводили до падіння літака. З часом, з появою літака Ліншіа Ме 163А і Ме-163Б та з покращенням їхніх молелей, робилися різні додаткові відхилення в повітряних каналах і на практичних випробуваннях, які виявляли чаяність феноменальних явищ в сфері швидкості 450 км/год: як тільки літак наближався до межі швидкості звука, то спостерігається (певно, залежно від його веродинамічних властивостей), раніше чи пізніше, ущільнення повітря біля корпуса, яке і грозить вибухом. Таке явище повторюється. Це називало „ефектом компресівності“, або „хвильами поштовхів“, що і було причиною багатьох аварій..

Після очима дослідників „повітряних поїздок“ постала наявність існування такої сфери, яку називали непроникливою сферою швидкостей, те, що в народі називали „звукова стіна“.

Еластичні крила літака допомагають...

Після війни все ж удалося персоналу „Звукової межі“ при допомозі дуже еластичних крил літаків, які такими можуть протистояти „хвильам поштовхів“. В 1947 році в США сконструювали літака „Bell X-1“, яким можна летіти швидше ніж звук. Для цього були потрібні 4 величезні мотори, що витрачали величезну кількість палива і мали сильний поштовховий ліфт, для пропилення в сферу, вище „звукової стіни“. Виявилось, що всі турбінові поштовхувачі були не досить сильні, щоб кричиму „звукову стіну“ пробити. Тобто, летячи відносно по цій межі, не досягти, але розрядку хвиль поштовхів буде чуті на корпусі як удар грому. Не дивлячись на всі внесені поправки, можлише існування ушкодження курсусу літака і веродинамічні дослідження є ще так далеко доведені, щоб забезпечити літаки від цих ушкоджень. Дасягши „звукової стіни“ з літаком може статися таке, що він загубить частину свого корпусу, або і сам вибухне.

За Куртом ШТРАЙТ.

Червоні втратили всі шанси.

Висловлюючись термінами високої стратегії можемо сказати, що червоні програли війну в Кореї. І вони усвідомлюють це. Ми, американці будемо великими дурнями коли дозволимо їм живими вислизнути з лобового місця.

В різних переговорах з червоними, ми переконалися, що вони є нетерплячі. Крім того мусимо пам'ятати, що тепер існує чотири Фронти гарячої війни, що бурлить в Азії.

Один фронт, до якого втягнуто більше мільйона вояків противника, є в Кореї. Другий — в Індокитаї, третій — в Малаї і четвертий на Формозі, де розташована приязна до нас армія Чіянг-Кай-Шека. Кожний з цих фронтів є центром уваги в глобальній боротьбі за існування, яку веде вільний світ проти комуністичного ворога. Кожний з цих фронтів є життєво важливий. Тому одна з найпростіших стратегічних концепцій, вимагає від вільного світу скоординованої акції на всіх цих чотирьох фронтах.

Коли ми залишимо будь-який один з цих фронтів, то цим самим ми піддаємо під небезпеку інші три. Коли на одному фронті червоні розв'язуть руки, то на інших трьох їх натиск посилються.

Якщо Росія дійсно змінила свою засадницьку лінію після смерти Сталіна і хоче миру у всій Азії, — тоді гаразд. Коли ж ві, то ми, звичайно, не можемо дозволити собі здатися на ласку ворога і відмовитися від наших безсумнівних воєнних переваг у Кореї, лише для того, щоб звільнити сили червоних для посиленіх акцій в Індо-Китаї і Формозі. Фактом є, що ми воюючи з червоними де завгодно — по вибору червоних, то в такому випадку — Корея для нас є найбільш відповідальне місце, а південні корейці є наші справжні союзники.

Південні Корейці — прекрасні вояки.

Коли китайські комуністи розпочали свою велику весняну офензиву в 1951 році, в цей час 6-та південно-корейська дивізія була на першій лінії фронту, всередині поміж двома американськими з'єднаннями військ. Південні корейські вояки цієї дивізії просувалися обережно вперед через несприятливий гірський терен, на магаючись віднайти, що лежить попереду. Зневадька вони зустрілися з масою хвиль червоних, що котилися прямо на них. Те, що трапилося потім, було здається найбільшою катастрофою у корейській війні.

Частини першої фронтової лінії південно-корейської дивізії, були зметені, так, що сліду по них не осталось. Ляюна червоних китайців котилася і заливалася мілю за мілью без жадного опору. По обох боках цього прориву, два американські з'єднання були обійдені з флангів і їм загрожувало повне оточення. Повітря було до нестем'яного насичене прокльонами і відчасем відкоту південно-корейської армії.

Під першим ударом нещастя, вони підували, їхній відкіт загрожував знищенню нашої цілої армії.

Такі були перші поспішні висновки.

Але які були факти?

Південна корейська 6-та дивізія складалася в той час з 10 000 вояків, для яких ми дали ли-

ше обмежену вогневу силу рушниці і легкі скоростріли. Вони не мали тяжких скорострілів, вони навіть не мали ручних гранат. Вони мали кілька легких мінометів і невеликий запас мін. Кілька батерій артилерії були практично неможливі до вживання в акції, за браком доріг, де вони вступили в бій. Цих 10 000 легкоозброєних вояків, вскочили прямо в пашу масової китайської атаки; вони зударилися з чотирьма повними китайськими арміями, які перли несамовито вперед.

З 10-ти тисяч вояків б'ої дивізії, 6 000 було швидко вбито, решта не мала іншого вибору як, тільки втікати. Я не бачив нічого більш жалюгідного, як розгром шостої дивізії (подібна доля спіткала американську 106-ту дивізію, коли на неї звалилася німецька офензива біля Арденів в грудні 1944 року).

Як тільки притихли бої, я допоміг реорганізувати шосту дивізію і привернути її до повної сили. Ми обережно склали її до купи знову з офіцерів і вояків, що залишилися і додали 6 000 нових вояків і на цей раз дали їй деяку вогневу силу. В той час генерал Чанг-Ду-Янг командир шостої дивізії, був у такому відчайдії від розгрому його дивізії, що він і його близькі офіцери організували секретне товариство, — назване ними „Жовті Тигри“. Воня урочисто присягли, що ні один з них не віддасть і вершка землі знову, або дозволить своїм військам це зробити, хіба лише за наказом головного командування.

Генерал Чанг-Ду-Янг і його люди були знову на бойовій лінії в час нашої контрофензиви в травні, займаючи відтинок фронту між 7-ою і 24-ою дивізіями Сполучених Штатів. Вони здобули більше терену від інші військові з'єднання на центральному відтинку фронту. Протягом останніх 14 ти місяців, ця дивізія тримала одну найкритичнішу висоту, у секторі де відбувалися вайтажчі бої.

Вони знають що таке комунізм.

Корейці є інтелігентні, швидко вбирають знання, є надзвичайно послухні, терпеливо, без нарікань переносять труднощі, вони ні трохи не зіпсовані. Їхня вірність і мораль, є надзвичайно високі і вони дуже добре знають чого і за що вони боряться. Наслідки комунізму вони бачили своїми власними очима; в декого були постріляні родини, а майно розграбоване й знищено. Всі їхні провідники, починаючи від корейського республіканського уряду і до місцевих провідників у містечку чи селищі, допомагають духом і ділом у боротьбі.

Корейські жінки, як і відвідувальці так і через свої організації на 100% є за війну до переможного кінця над ворогом. Вони не можуть навіть бачити військового віку і гідного до вогній справи мужчину в дома і коли б мужчин порідшало, жінки б домагалися права носити зброю і боротися за волю свого краю на рівні з мужчинами.

Південно-корейська армія налічує тепер 600 000 вояків. Ми вишколили біля 20 000 офіцерів, в більше як 1000 військових школах в Сполучених Штатах. Вони організовані в 16 дивізій і є здібні негайно організовувати ще 4-ри дивізії, та еквіпірувати та утримувати цих 20 дні-

вівій в необмежено тяжкій боротьбі. Сьогодні вони тримають дві треті фронтової лінії.

На щастя ми маємо допомогу неоспіваних героїв війни—це корейський допоміжний корпус. Ще ніколи не було нічого у воєнній історії, подібного як цей корпус. Члени цього корпусу,—це чоловіки більше 35-ти років віком з родинами. Мужчини цього корпусу працюють тут же на передовій лінії фронту, а також ідуть за першою хвилею нашої атаки. Тисячі з них були вбиті і ранені. Вони виконують сотні різних допоміжних робіт для нашої армії, вони розвантажують вантажі, будують дороги, чистять зброю і виконують всю допоміжну роботу на кухні.

Коли ж бій розгорається і наші війська просуваються вперед, займаючи нову важливу височину, корейський допоміжний корпус виконує найбільше цінну роботу. На теренах де жадна автомашина не може пройти — вони підносили постачання, тяжкі балки для бункерів, а також амуніцію і харчові ракіони. Вони звикли до ношення тягарів на плечах, вони, ці Корейці виконують невимовірні вчинки сили і витривалості. Кореець не великий на зріст, але може взяти на плече пакунок в 100 фунт. і дряпаться ва гору, несучи цей тягар за 10 миль, доставити його на місце, хвиляну сісти й перепочити та повернутись на вихідне місце.

Корейський допоміжний корпус налічує 100 000 осіб і прикріплений до 8-ої армії, по 10 000 осіб до кожної нашої американської дивізії в Кореї. Без них, ми були б змушені вислати щонайменше ще 100 000 наших власних людей до Кореї.

Сигман Рі — великий лідер свого народу

Завдячуючи особистим здібностям та духовій силі Сигмана Рі, армія Південної Кореї, є сильна, спаяна боєвим духом та дисципліною. Дипломатія західних держав належно не зрозуміла і не оцінила цього справді великого вождя корейського народу.

В школах, що ми заснували для вишколу високих офіцерів південно-корейської армії, в результаті наших заходів, повстала перша корейська воєнна академія. Др Рі зробив нам честь, звісною присутністю при посвячені цієї академії, та написав для нас крішкою рукою фразу, яку ми викарбували на камні при в'їзді: — „Санг-Му-Даї.“ Ця бравурна фраза в перекладі звучить так: „Слава духовій воїнам — лицарям.“

Протягом 22-х місяців моєго перебування в Кореї, я часто бачив Президента Рі, в якій частині його армії. Звичайно, щотижня я бачив посвяту його військ і почуття його народу до цієї великої людини. Я бачив маси народу на колінах прохаючих його об'єднати Корею.

Президент Рі, живе у скромному будиночку в Пусоні. Він не дозволяє своєму урядові витрачати гроши для його комфорту; кожний цент мусить йти для армії, щоб виграти свободу для його народу. Деякі урядовці виходили з міркувань, що гідність його становища, вимагає того, що він мусить мати свого власного літака, щоб робити подорож по країні. Його відповідь була негайна і рішуча. Він сказав:

„Коли б я мав літак, то я хотів би, щоб цей літак, носив бомби і сипав на голову ворога.“

Моєю доброю фортуною були нагоди зустрічей з видатними людьми багатьох країн світу, і з усіх їх, Д-р Рі визначається, як один з найбільших мислителів і як один найбільший вчений, державник і патріот нашого часу. Діставши освіту він став великим вченим і посідовником Конфуція*. Навернений нашими місіонарами до Християнства, він ще за молоду став членом Методієвої Церкви. Прибувши до Сполучених Штатів, він студіював і дістав ступінь бакалавра в Університеті Джорджа Вашінгтона, потім ступінь кандидата наук в Гарвардсьому Університеті і доктора філософії в Прінцентоні — Університеті в Нью Джерсі

Народ в Кореї має низьку освіту. Народ був позбавлений змоги інформації та особистого розвитку, за останню половину століття. Народ був під тяжким гнітом великих землевласників і був убогий до відчаю (так як наш народ під московськими поміщиками та під державним землеволодінням червоного диявола Москви. Прим. перекладача)

Коли ми подорожували джипом у холодну погоду, він завжди було знизуває плечима, на мої вислови вибачення, і тихо усміхався на вираз моєї турботи. Потім він всідає до джіпа і їхав сяючи своїм мілим обличчям, а пасми його білого, як лунь, волося, розвіяного повітру, здавалися сяйвом сонця, сяючого над темними громадами хмар.

Коли критики називали Сигмана Рі саботажником співпраці, я просто не можу зрозуміти цієї легковажної критики. Я знаю те, що в моїх зусиллях та заходах розбудови південно-корейської армії, я дуже часто запрошував його до різного роду допомоги, де вимагалось посвяти і зусиль. І він ніколи не відмовлявся і не завагався. Я можу тільки зробити висновок, що публічне обвинувачення Президента Рі, за брак співпраці виходить лише від тих людей, що хочуть, щоб він мету боротьби своєї нації залишив і прийняв програму яка є, як він відчув, рукою для свободи Кореї. Те, що від нього вимагали виконувати, було не співпраця, а лакейство.

Перед тим, як засуджувати його за відмову прийняти умови нашої минулії цілітики щодо Кореї, повинні розглянути, наскільки ми могли бути країнами, коли б ми були на його місці. Він боровся з усіх сил, за розбудову великої Південно-корейської армії, ще кілька років перед тим, коли нарешті наш уряд дозволив це зробити. Коли б на організацію армії йому дозволили три роки раніше, то цілком можливо, що комуністи ніколи б не наважилися розпочати війну. І тоді б тисячі американських юнаків не загинули б на боєвищах. І також Корея не зазнала б того жахливого знищення.

Коли переговори про замирення розпочалися в липні 1951 року, він застерігав, що то розпочалися хитроці комуністів, щоб уникнути свого остаточного розгрому. Це виявилось потім і то було абсолютною правдою. Знову він демонстрував надзвичайну мудрість,

(*Конфуціус — знаменитий китайський вчений філософ і вчитель моралі (551-478 до нар. Христіа

розважливого державного мужа та великий досвід і проворливість.

Друзі по нашому боці

Не зважаючи на все, що ви чули, кореець є великий вояк і прекрасний союзник. Багато є інших народів у світі, які стоять міцно по нашему боці розумом й серцем. Вони радо хотіли б бути по нашему боці також й своїми м'язами, коли б тільки спорядити їх та належно вишколити. Це здається й є єдиний шлях, щоб утримати світ вільним на довший час, бо Сполучені Штати, ніколи самі не зможуть утримати всі можливі фронти проти комунізму. Я думаю, що наша ціль, — це допомогти нашим приятелям, дати раду з їхніми проблемами.

По нашему боці ми маємо Д-ра Рі і наших корейських союзників — людей і солдатів, яких я люблю. Ми маємо Японію. Японія є одна з найкращих баз у світі, для війни на азійському континенті, якщо ми будемо змушені воювати. Також з нами є Філіппіни, китайські націоналісти на Формозі та народи федерації французького Індо-Кікаю. Чому ж ми маємо таке суверенне положення в Кореї? Відповідь на це, звичайно, є та, що наша висока політика вибрала собі, замість використання нашої переваги, що дас нам безліч нагод для розгрому ворога, — окопатися стояти на місці. Як результат цього вибору, війва в Кореї обернулася в найбільш безплідний рід позиційної війни та змагання: хто глибше укопається в глибоких фортифікаціях, або більше витратить гарматних набоїв, щоб пробити ці фортифікації.

Що ми повинні зробити в Кореї

Так далеко, як я можу бачити, там немає жадних можливостей, для заснування автетичної політичної бази на Далекому Сході з амбітним і агресивним комуністичним режимом. Цей режим разом зі своїм мовчазним партнером Кремлем, веде війну проти вільного світу в Кореї та Індо-Китаї й підготовляється до війни проти Формози.

Іхня ціль здобути Азію, як частину великого проекту — комуністичного панування над світом. Зігнорувати цей основний наполягаючий факт, або замиритися з існуванням червоного режиму в Китаї, значить поставити під смертельну небезпеку наше власне існування. Коли червоні не погодяться на існування вільної, сильної і об'єднаної Кореї, — а я не бачу жадних підстав на це надіятися, то перед нами повстало чотири альтернативи:

1. Ми можемо відтягнути наші війська і примусити Південно-корейців дбати самим за себе. Це буде крайня трагедія. Південна Корея є експеримент встановлення вільної демократії в Азії. Якщо ми опустимо її, ми загубимо всі вигляди на Пацифіку.

Ми змушені були, силою обставин, піти на оборону Південної Кореї в 1950 році і ми змушені стояти там до сьогодні, в інакшому випадкові червоні армії мають вільну руку загорнути весь південний схід азійського континенту.

Індія є обійдена з флянгів і мусить піти на угоду з комуністами. Теж саме будуть зму-

шені зробити наші лояльні друзі з Філіппін та Японії. Тоді вся Азія буде втрачена для нас та оpanована комуністами, а Тихий Океан стає шляхом комуністичного наступу.

2. Ми можемо продовжувати теперішню позиційну війну. Це приведе до фатального упадку моралі наших військ, і очевидно означатиме їхній більше, як розгром наших армій. В позиційній війні ворог має ініціативу в своїх руках та задає тон і гарт бою; таким чином ворог має всі переваги по свому боці.

Війна є школа, яка вишколює бойові сили. Ворог спостерігає та аналізує нашу тактику. Періодично міняє свої армії, щоб дати своїм воякам закінчений курс модерного ведення війни, який, силою обставин, ми їм дамо.

Червоні китайці не знали нічого про модерну війну, аж поки не стали нашими учнями, але вони вчаться швидко та, в сприятливій позиції вимагають від росіян все більше й більше військового устаткування.

3. Ми можемо згодитися на якесь перемир'я, або завішення зброї і залишити цю націю розділеною і всі проблеми не вирішеними. Ми можемо легко передбачити, що трапиться через деякий час. Комуністи розтигатимуть політичну дискусію без кінця і краю та будуть використовувати всі нагоди для пропаганди.

Всі демократично настроєні народи Азії та народ Кореї понесуть драстичні втрати моралі.

Розумно вживуючи свою діялектику та пропаганду, комуністи розіграватимуть перемир'я, як велику комуністичну перемогу (правду кажучи, що таки дійсно буде їхньою перемогою) та будуть вживати всіляких заходів, щоб відділити нас від наших союзників на Далекому Сході. Першою мітенною цієї кампанії буде Японія. Наші воєнні позиції в Кореї будуть погіршуватись з причини застою.

Ми, можна з певністю сказати, не матимемо серця як нація, щоб відновити війну. В цей час ворог матиме вільні руки розбудовувати і збільшити свої сили та провести повітряні смуги до боєвих ліній, та згромаджувати величезні склади військового постачання, користуючись вільними, від атак наших повітряних та морських сил, пляхами постачання.

Ми вже раз були попали в пастку чесного завішення зброї. Це коштувало нам багато втрат. Багато дешевше б нам обійтися, коли б ми вели війну до фінального кінця в 1951 році.

4. Ми можемо одержати воєнну перемогу над агресором. І це для мене лише одна з, усіх чотирьох, альтернатив, що має сенс. Було б не розумно заперечувати великий ризик в рішенні виграти війну в Азії. Але в далекозорливому аспекті, це є єдиний шлях, щоб зберегти наших внуків від жорстокої боротьби і поразки в майбутньому. Коли комунізм оpanує Азію, тоді впаде весь вільний світ. Коли ж червоно-китайський режим не відмовиться від планів підбою всієї Азії, то ми мусимо цей режим знищити. Ми повинні розбити його армії в Кореї та допомогти Чай-Кан-Шеку і його воякам повернутися на материк та виволити їхню націю з під комунізму.

Я є певний, що китайський народ має дружні симпатії до нас, всупереч тиранії сучасних їхніх володарів та всупереч альянсу ко-

муністичної пропаганди та кампанії ненависті. Любов до свободи китайського народу не обмежується до кількох мільйонів на Формозі.

Вашингтон зв'язав нас

Там не дуже легко вив'язатись. Одна тільки світливий бік картини це те, що перемогу в Кореї є далеко легше здобути, ніж слаба політика нашого уряду на це вказує. Для доказу цього потрібно згадати ситуацію пізньої осені 1952 р., коли відбувалися найбільші бої, від часу коли ми осіли до позиційної війни. Ми не розпочинали цих боїв, ми мали наказ нічого не розпочинати. Червоні вимушували нас до бою, а ми тільки пристосовувались до них. Бої були на височині, що називалась „Білокінська Гора“, яку тримала Південно-корейська 9-та дивізія.

Зненацька червоні повели сильну атаку. Південно-корейці трималися стійко, і билися знаменно. Але втримати несамовиту атаку трьох повних дивізій китайської 38-ої армії (до того це були добірні дивізії червоних) було неможливо. Бій розгорівся до того, що було вже тяжко далі утримуватись. Силою створених обставин, ми змушені були відтягнути південно-корейців і кинути всю можливу силу вогню нашої артилерії на гору, пережовуючи вогнем землю і бункери, та змітаючи живу силу ворога. Потім південно-корейці знову займають гору і тримають її аж доки повторні хвилі китайських атак, поставлять їх під загрозу цоглинення. Так довго тривав, перебіг боїв навколо цієї гори, яка переходила з рук в руки. Тон преси Сполучених Штатів був надзвичайно критичний.

Публічна опінія зводила все до одного питання: „чому ми мусимо так заважто воювати, за якусь там одну гору?“

Я можу вам сказати чому: Кожного разу коли ворог розпочинав атаку, наша артилерія відкривала гурганий вогонь розмітаючи наступаючі маси комуністів. Скорі з 30 тисячної 38-ої

Г. ПЕКУЧИЙ

Нова морська зброя під

В наш час деякі роди військ втратили своє значення. Якщо вони і застосовуються, то лише на другорядних фронтових діях. До таких родів військ належать кіннота і кінна артилерія. Із самою зброєю утратили свою вагу шаблі та списи. Не можемо сказати, що на зміну кінноті прийшла якась інша зброя. Якщо такою рахувати танки то це буде невірно, бо танки відіграють більшу роль від колишньої кінноти. Танки застосовувались уже в першій світовій війні австрією, як окремий рід зброї. Коли говорили про авіацію, як про новітній витвір, то мусимо також пригадати, що італіці ще в першій світовій війні бомбардували з літаків австрійську столицю Відень. Сучасна авіація лише удосконалила цей спосіб ведення війни. Як бачимо, усі роди військ лише збагачені модерною автоматичною зброєю ефективність якої дала можливість передувати військові формaciї в більш аручніші бойові одиниці скоротивши число бійців в сотні з 250-200 до 120-150.

Майже всі роди надземних військ оснащені тепер новітніми засобами зброї. Величезна революція відбулася тепер в авіації. Але авіація це окрема тема, про неї будемо говорити окремо.

Щож тепер нового в морській флоті? На жаль ми не маємо під руками детальніших даних про флоту і то-

червоної армії лишилося тільки 15 тисяч. Потім ми кинули в атаку піденно-корейську 2-гу дивізію і відібрали у китайців снайперський хребет. Червоні послали в бій всі три дивізії китайської 15-ої армії, при допомозі ще двох дивізій 12-ої китайської армії, намагаючись відібрати снайперський хребет.

Ми завдали жахливих втрат всім китайським частинам, які брали участь у боях за цю гору. Слухаючи радіо комунікацію червоних, що велася вільно без усякого шифру, ми чули, як в батальйонів і полків передавали: що у них вийшла амуніція, всі вантажні авта потрощено і що їхні втрати поза всяким обчисленням. То була хоробрість корейців скомбінована з американською силою вогню. Як раз в цей момент ми могли б виконати місію, яку б тільки забажали, коли б не вмішалась „висока політика“ і не зв'язала нам руки. Ми мали можливість кинути панцерні колони через посілені ворожі лінії і загорнути всю армію фронтової лінії. Ми могли висадити десант по їхніми лініями і розчистити їх з обох боків.

Але нам було заборонено використати ці нагоди і ми нічого не зробили. Коли червоні вирішили перервати бої 10-го листопада, ми їм це дозволили, давши, таким чином, час зализувати їм свої смертельні рані.

Ми могли викинути їх з Кореї, так як ми викидали їх геть в багатьох виладках у травні 1951 року. Звичайно, це б нам коштувало. Але ж позиційна війна також коштувала нам щоденно високих втрат в людях, і далі коштуватиме, аж до часу коли китайські комуністи не будуть розбиті на голову.

Ведення війни завжди коштує великих втрат і чим швидше її закінчить, тим краще. Я дивився китайським комуністам прямо у очі, і мое рішення є таке: Коли я буду покликаний знову до боротьби з ними, то, я з певністю в серці піду і ми переможемо.

Коли ж ми відступимо перед комуністами в Азії, то це означатиме нашу загибель так чи інакше. То чого ж тоді ми мусимо боятися?

час II-ої світової війни

му не можемо говорити про сьогоднішній її стан. Про те відомо, що морські сили складаються з величнів лінійних кораблів (дредновтів), тяжких лінійних і легких крейсерів, допоміжних одиниць, мінних загороджувачів, міноносців та ескадрених міноносців (Есмінці). З часу появи підводної флоти найбільші величні кораблі становали часто жертвою дій цієї флоти.

Так, під час першої світової війни німецькі підводні човни винищили на Балтиці такі російські кораблі як „Паллада“, „Баян“, „Діана“ та багато інших. Автантаж також мала багато клопоту з німецькими підводними човнами, що довели до відомого Югланського бою. Але до самої війни 1939-1945 років підводні човни не були достатньо технічно устатковані, вони не мали можливості до далеких дій. Коли човен ішов по поверхні моря, то він рухався звичайним мотором чи дізелем, але коли занурав в глибину то урюхомлювався потужним електромотором. Для електро моторів потрібні були потужні акумулятори, які однак скоро виснажувались і їх треба було наново заряджати енергією. Для зарядки цих акумуляторів потрібні були плавучі бази, що мусіли йти слідом за човнами. А це виключало можливість далеких дій підводної флоти. Крім того самі акумулятори займали багато місця на човні. До технічних недоліків підводних човнів у мінулому

Капітан П. ОМЕЛЯНЕНКО

Сторінка військового навчання

Лекції з тактики піхоти для старшин середнього складу

(Продовження з попереднього числа)

СТРОЇ ТА ПОРЯДКИ ПІХОТИ

У зв'язку із збільшенням вогню ва пої боя, строї та порядки піхоти мають тенденцію до розріження. Піхоті на війні доводиться бути в наступних положеннях: в бою, в поході та у відпочинку. Строям називають таке розміщення вояків та військових підрозділів (з'єднань), коли положення кожного точно визначено статутом.

Порядок — це є розміщення вояків та військових підрозділів (з'єднань), коли місце кожного та вид строю вказується старшиною й відповідається відповідно до обстанови.

Піхота вживає наступні строї та порядки: а) для марші, б) для збирки та розміщення на місці, в) для бою.

Строй та порядки на марші під вогнем ворога

Піхота пересовчується в колонах: а) рій — по одному, по двох; б) чота колона по 3 або по 4; в) сотня колона, во 2, по 4, по 8, або по три та по шість; г) курінь — його стрій складається з похідних строїв сотевъ, слідком (з потваж'ю) одна за однією на дистанції 5 метрів (10 кроків); д) полк — його похідний стрій складається з похідних строїв куренів на дистанції 10 метрів.

Артилерія, спеціальні та інші спеціалізовані розподілюються по колоні в залежності від обстанови, або пересуваються за піхотними куренями.

Строй та порядки для розташування на місці не під вогнем ворога

Вони вживаються: 1) для перестроєння в похідний порядок перед початком марші, 2) для розположення на відпочинок не в населених пунктах, 3) для переведення перевірки, огляду, тощо.

Для цього існують строї: а) для рою — розвернутий стрій в одну або дві шеренги; б) для чоти — розвернутий стрій в дві шеренги; в) для сотні — розвернутий стрій в дві шеренги та в лінії чотових колон; г) для куреня — лінія сотенних колон та лінія чотових колон. Інтервали між сотнями — 3 метри та між чотами — 1 метр; д) для полку — лінія куренів або лінія сотенних колон. Ліворуч від куренів — спеціальні підрозділи.

належав також спосіб занурення їх у воду (наповнення камер водою). Згодом перед світовими адміралтействами повстало питання про шукання нових способів урохомлення човнів під водою без акумуляторної системи. Німцям удалось в другій світовій війні винайти так званий „Шнорхель“ це пальна рідина, що дає можливість підводному човнові з двигуном внутрішнього, загорання особливовою будови, перебувати довший час під водою і таким чином збільшити радіус дії.

Підводні човни типу „Шнорхель“ досягали далівок просторів і заподіяли багато клопоту альянтам. Зі спогадів англійського прем'єр-міністра Черчіла відомо, що німецькі човни типу „Шнорхель“ пустили тисячі альянських кораблів на дно. Таке масове винищування альянської флоти припинилося лише завдяки радару, що його альянти винайшли і застосували в дію. З того часу війські підводні човни були втратили свою силу.

Тепер будуються підводні човни з ятомовими рушіями. Зараз ще не можемо пророкувати їх майбутнє, але гадаємо, що такі підводні човни будуть великою загрозою для надводної флоти. Велику увагу приділяють тепер авіоносцям, а також так званим кишльотам. Кишльоти це бистроходні човни, що озброєні тяжкими кулеметами мінною артилерією та несуть на собі смертоносні торпеди. Рухаються вони авіомотором. Ці човни-kishlyoti знаходяться на кораблях. Перед спуском такого човна, корабель збільшує свій баласт (заливається трьом водорою) і судно збільшує свою осадку майже до всієї висоти борту. Тоді кишльот виходить з судна і з величезною швидкістю летить на свою жертву. Його близкавична

Строй та порядки на марші під вогнем ворога

Піхота під вогнем ворога повинна рухатися в розчленованих, в глибину та по фронту порядках. Для переходу з похідних колон в розчленований порядок, частини (підрозділи) розходяться в указанях ім напрямках з послідовним розчленуванням.

Тут ми маємо наступні порядки:

1) Для рою — лавлюжок, змійка та стайка — це під артилерійським та далеким піхотним вогнем. Ширина або глибина розчленування рою — 30-40 метрів. Таке розчленування дозволяє старшинам (відстаршинам) керувати голосом та крім того окремі вояки завжди зможуть підтримувати один одного. Інтервал між ними — 3-4 метри.

2) В лінію рою, в 2 лінії (шеренги) і ромбом. Для чоти 3 х роєвого складу — в лінію рою, кутом назад або наперед.

3) Для сотні — сотня в лінію стрілецьких чот, в 2 лінії стрілецьких чот та сотня — кутом вперед. Дистанції між чотами — 100-150 метрів. Інтервали — 75-100 метрів. Найбільш небезпечна артилерійська шрапнель,

4) Для куреня — розчленований порядок по сотнях. Сотні додержуються інтервалів в 500 метрів для забезпечення вільного маневру.

Сотня станкових кулеметів розчленовується по чотах та приймає форму — кутом назад або наперед. Інтервали між чотами — 100-120 метрів, дистанція — 75-100 метрів.

5) Для полку — розчленування по куренях. Інтервали — 1 1/2 — 2 км. Також з метою вільного маневру.

Бойові порядки

Під бойовим порядком піхоти треба розуміти групування піхотної частини та діїв (побудування) її підрозділів для виконання бойового завдання.

Бойовий порядок повинен задовільнити наступні умови: 1) відповідати завданню; 2) давати можливість використати вогневі та ударні засоби; 3) відповідати належному способом цій; 4) уникати найменшої поразки від вогню ворога; 5) допускати підйома пристосування до місцево-

належав також спосіб занурення їх у воду (наповнення камер водою). Згодом перед світовими адміралтействами повстало питання про шукання нових способів урохомлення човнів під водою без акумуляторної системи. Німцям удалось в другій світовій війні винайти так званий „Шнорхель“ це пальна рідина, що дає можливість підводному човнові з двигуном внутрішнього, загорання особливовою будови, перебувати довший час під водою і таким чином збільшити радіус дії.

Підводні човни типу „Шнорхель“ досягали далівок просторів і заподіяли багато клопоту альянтам. Зі спогадів англійського прем'єр-міністра Черчіла відомо, що німецькі човни типу „Шнорхель“ пустили тисячі альянських кораблів на дно. Таке масове винищування альянської флоти припинилося лише завдяки радару, що його альянти винайшли і застосували в дію. З того часу війські підводні човни були втратили свою силу.

Особливо багато клопоту завдають кораблям магнітні міни, що їх скидають з літаків в самі порти і ворота гаванів. Так, в минулу війну в Севастополі, советський корабель було потоплено магнітною міною при виході з гавані, коли він направлявся для виконання бойового завдання. Советське командування було безсильне боротися з магнітними мінами. На допомогу йому привело англійське адміралтейство, приславши своїх фахівців. Згодом ці магнітні міни знешкоджувались також літаками з спеціальними приладдями магнітного круга. Тоді вімпі застосували так звані акустичні міни, які були більш небезпечними. Але про це іншим разом

Г. ПИКУЧНИЙ

сті і добру та швидку маскировку; 6) бути добре керованім; 7) протидіяти випадкам; 8) бути гнучким.

Шаблонних форм порядків немає. Кожна бойова одиниця буде свій власний бойовий порядок, що відповідає завданню та умовам обстановки.

Бойові групи і порядки при наступі

При наступі існують такі бойові групи і порядки їх дії:

- Ударна група, що повинна завдати верхові головний удар. Дії її швидкі і рішучі та раптові для ворога. В ударній групі зосереджується до 2/3 всіх сил. При наявності досить великих сил, в бойовому порядкові можуть бути і дві ударні групи з метою охоплення або обходу обох флангів ворога, т. зв. кліщі.

б) Сковуюча група, що ліє на другорядних напрямках і має завданням зосереджувати на собі увагу противника та забезпечувати усіх ударній групі. Ця група повинна діяти енергійно. В сковуючу групу призначається більше 1/3 всіх сил.

в) Резерв — на всякий випадок. Сила резерву складається з 1/9 всіх сил.

г) Вогневі групи, що складаються з полкової артилерії, ставкових кулеметів, мінометів і т. д. Завдання їх — збільшити вогневі дії сковуючої групи та сприяти вогневій підготовці ударної групи.

Бойові порядки при обороні

а) Ударна група має своїм завданням вогнем та контратаками уперто відбивати наступаючі частини ворога і з цим самим підготувати можливість цій групі контратакою вищити наступаючого противника.

б) Сковуюча група повинна знищувати противника, що прорветься в оборонну полосу. Розташовується вона в глибині оборонної полоси.

в) Резерв — для протидії в непередбачених випадках. В деяких випадках резерв може не виділятися, наприклад, при наявності незначних сил.

г) Вогневі групи — артилерія, кулемети, міномети — посылають сковуючу або ударну групу.

Забезпечення бойових порядків

Забезпечення бойових порядків проводиться шляхом:

- введенням окремих частин для розвідки противника та місцевості;
- охорони від нападу ворога;
- прикриття флагів і стиков. Крім того необхідно вжити заходів:

  - по нагляду (спостереженню) за ворогом та полем бою,
  - по противовітряній, протитанковій і противімінній обороні. Кожний командир частини, самостійно, не чекаючи вказу згори, повинен пройняти ці заходи.

Ешелонування бойових порядків

Ешелоном називають один або кілька підрозділів піхотної частини, що розташовані (в обороні), або рухаються рядами (при наступі) на різних інтервалах або дистанціях. Ешелонування — означає розчленування піхотної частини в глибину, при чому підрозділі її розташовуються (при обороні), або рухаються (при наступі) один за одним (в потилцію), або в шахматному порядкові, або уступом за флангами — на різних інтервалах та дистанціях. Чим сильніший спротив ворога, тим більше ешелонують бойовий порядок в глибину.

При наступі, піхотні частини будуть бойовий порядок в глибину в 2-3 ешелони, дрібні частини — в 2 ешелони. Перший ешелон просувається просто перед собою, в призначенному йому напрямкові і за допомогою вогневих засобів та живої сили видає і відсилює частини ворога, що загорожують йому шлях. Другий та третій ешелони просуваються за першим ешелоном в зазначеному ім порядкові і мають завдання — підтримувати та розвивати усіх першого ешелону, прагнучи охопленням чи обходом флан-

гів противника, знищети його. При цьому кожний піхотний підрозділ і кожна піхотна частина отримують окремі для себе завдання.

Для об'єднання дій піхотних підрозділів або частин, що входять у склад ешелонів або груп, окремі старшини не призначаються. Командир піхотної частини, проводячи ешелонізацію її, керується виключно обстановкою та тактичною необхідністю, ві в якому разі не допускаючи нерозрахованого розподілу сил та засобів.

Бойові порядки піхотних підрозділів.

- Для ведення вогню, вояки розміщаються та рухаються в рядах так, щоб не заважати одній одному, щоб забезпечити вадівне керування; для цього рій не повинен займати по фронту та в глибину більше як 30-50 метрів.

Кола рій буде складатися з 2-3 ланок, то ланка, що буде мати вогневу силу (легкий кулемет), заєжда буде перебувати в першому ешелоні, тоді як друга або третя ланка (стрілецька та гранатометна) — в другому ешелоні ззаду або уступом ліворуч чи праворуч.

Удар багнетами рій проводить довільно, але щоб у цьому ударі брали участь усі вояки рою.

- Бойові порядки чоти утворюється спільністю бойових порядків роїв, що розміщаються за вказом командира чоти. В першому ешелоні — два рої, в другому один, або навпаки. Дастанції та інтервали визначаються командиром чоти. Порядок кожного рою визначається командиром рою.

- Бойовий порядок сотні утворюється з бойових порядків чот. Він має вигляд неправильного розподілення окремих груп (чот і роїв), які зосереджені навколо автоматичної зброї та мінометів. Ширина та глибина цього порядку сягає приблизно 150-160 метрів. Зазвичай в першій ешелоні призначається 2 стрілецькі чоти. Останні чоти утворюють другий ешелон. Вони пересовуються (або розміщуються) за середину першого ешелона, або уступами за одним із флангів чот за двома, або в шахматному порядкові — але завжди за вказівкою командира сотні.

Дастанції та інтервали між чотами вказуються сотенним. Для бойової охорони та розріджені місцевості висадається один рій на віддалені 600 метрів наперед від передового ешелона і так, щоб завжди можна було його підтримати вогнем першого ешелону.

Для охорони відкритого флагу, командир чоти, що перебуває на цьому флагові, висилає дозор в кількості 2-3 стрільців.

- Бойовий порядок куреня утворюється з розчленованих бойових порядків сотень, що призначені в перший і другий ешелони, та з частин, які забезпечують бойовий порядок. Розподіл сотень, дастанції та інтервали між їми вказуються командиром куреня.

Сотня ставкових кулеметів виступає з першим ешелоном, займає місце розташування своїх чот, дастанції та інтервали між ними встановлюються її командиром або для змінення вогневих засобів у стрілецьких сотнях виділяє по чоті в кожну з них. Або ця сотня може бути розподілена між стрілецькими сотнями для змінення вогневих засобів останніх. Тоді кожній стрілецькій сотні додається чота ставкових кулеметів.

- Бойовий порядок полку утворюється з розчленованих бойових порядків корінів, з додавою ім полковою артилерією. Ешелонів може бути відійти три, плюс частини, що віділеві для забезпечення.

Розподіл куренів артилерії та становлення дастанції інтервалів проводяться командиром полку.

Не можна давати відокремлені вказівки про страйк піхоти в бою. Всі буде залежати від вогню противника, від місцевих умов і ступеня підтримки своїм вогнем. Рух роїв „змійкою“ або в бойових порядках „ланцюгами“ бу-

Сучасний стан совєтських військових формаций

З самого початку існування (червоної) совєтської армії, в усіх її формашях, на протязі довшого часу, відбуваються значні зміни, як під оглядом військової структури, так і під оглядом озброєння. Такі зміни викликалися, в першу чергу, ростом військової науки і техніки, як в самій совєтській державі, так і в інших країнах світу.

Коли уважно приглянутись до кожної сучасної військової формациї совєтської армії, то зразу ж впадає відчуття її достатньої насиченості військовою технікою і озброєнням. Нижче подається склад окремих формаций і кількість найголовнішого озброєння кожної формациї сучасної совєтської армії.

I Совєтська Стрілецька Дивізія нового типу.

В дивізії нового типу не має тяглових тварин. Вони замінені автами. Коли б додати ще 80 вантажних авт, то дивізія може пересуватись виключно моторовим транспортом.

Головні члени цієї дивізії такі:

Частини:

1. три стрілецькі полки
2. одна артилерійська бригада

3 один панцирний полк

4. один протитанковий курінь

5. один розвідчий курінь

6. протилетунська частина

7. Саперна частина

8. сигнална "

9. Зв'язку "

10. Медична "

11. інші допоміжні частини

II Стрілецький полк

1. три стрілецькі курсні

2. Полкова артилерія (див. далі)

3. Кілька допоміжних малих частин

III Стрілецький курінь (батальйон)

1. три стрілецьких сотні

2. дві сотні тяжкої зброї (гренадери)

3. мішана маленька частина

найголовніше озброєння (див. далі)

24 шт. 76 мм гармат

36 " 122 мм гаубиць

12 " 120 мм мінометів

50-55 танків Т-34

15-20 панцирних самохідних (СХ) 100 мм гармат

Кілька легких опанцерованих машин і панцирні кулаки. Протитанкові

57 мм гармати. Багато мотоциклів і легка зброя

Кілька 37 мм протилетунських гармат

відповідне устаткування

відповідне устаткування

IV Стрілецька дивізія старого типу.

Подібна до нового типу стрілецької дивізії. Як відмінок в артилерії вживався тяглові сила тварин.

Розвідка несе батальйон кінноти

V Артилерійська дивізія

(сила 9 000 до 10 000) - (6 куренів)

1. Бригада легких гармат	72 шт. 76 мм гармат (4 курені)
2. Бригада легких гаубиць	48 шт 122 мм гаубиць (2 курені)
3. Полк середньої ваги, гаубиць 120 мм	24 шт. 152 мм гаубиць
4. Курінь середніх гармат	12 шт. 122 мм гармат
700 вояків	700 вояків
5. Допоміжні частини:	
а) Розвідки	
б) Обсерваторії	
в) Топографії	
г) Комунікації	
б) та Штаб	800 чол.

Інші артилерійські дивізії складаються з середньої або тяжкої артилерії

VI Кавалерійська дивізія

(сила 4 500 до 4 800)

1. три кавалерійських полки по 1100 вояків,	по 12 82 мм мінометів
	по 4 76 мм гармат
	по 4 57 мм протитанк. гарм. і мала зброя
2. один артилерійський полк 500	12 шт. 76 мм гармат
	12 шт 120 мм мінометів (тяга кінна)

VII Панцирна дивізія

1. три танкових полки (танки середньої ваги)	180-200 танків Т-34 кілька стрілецьких сотень, 40-50 тяжких танків, 20-25 тяжких панцирних, СХ гармат.
2. один танковий полк (тяжкі танки)	(див. далі)

3. один моторизований стрілецький полк	12 шт 132 мм ракетометів
4. Мінометна частина	кілька 37 мм протилетунських гармат.
5. З'єднання тяжкої артилерії	Мотоциклі і легка зброя
6. Ракетометна частина	Кілька танків Т-34, чільна кілька мотоциклів.
5. Протилетунський курінь	
6. Розвідчий курінь	
Дрібні мішані частини	

VIII Стрілецький полк панцирної дивізії

1. три моторизовані стрілецькі курені	(див. „Стріл. курінь“)
2. один курінь легкої артилерії	12 шт. 76,2 мм гармат
3. мішаний мінометний курінь	120 мм мінометів

IX Механізовані дивізії

1. три механізовані полки	(див. далі.)
2. Тяжкий панцирний полк	40 тяжких панцирних СХ (самоходні гармати)
3. Танковий полк (танки середньої ваги)	20 тяжких танків

4. Мінометний полк	60-70 танків Т-34
5. Дрібні допоміжні частини	120 мм міномети
	6-8 шт. 122 мм гаубицями
	12 шт. 132 мм ракетометів
	6-8 шт. 37 мм протилетунськими гарматами
	Кілька танків Т-34 велика кількість мотоциклів

Механізовані полки

1. два моторизовані стрілецькі курені	(див. „Стріл. курінь“)
2. Танковий курінь (танки середньої ваги)	20-25 танків Т-34
3. Курінь легкої артилерії	6-8 шт. 76 мм гарматами
4. Мішаний мінометний батальйон	6-8 шт. 120 мм і 82 мм мінометами
5. Дрібні допоміжні частини	

де варішуватись кожний раз по різному. Бойовий порядок наступаючої піхоти в сучасному бою не являє собою вже „хіню вогню“, а цілу „неправильно“ окреслену фігуру, що має певну гладь і включає деяку кількість розкиданіх груп, діючих у взаємному вогневому зв’язку.

Важезгадаві стрій та порядок піхоти були прийняті в основному під час останньої війни всіми першокласними арміями. В майбутній війні вони залишаться такими самими, хіба будуть зміні в дистанціях та інтервалах, завдяки збільшенню як кількості вогневих засобів, так і їх далекоссяжності. На більше, розчленування піхотних частин може виявити сучасна авіація.

Щодо використання атомової зброї на місці безпосереднього бою, то розгорнутих наступаючих частин протиника, то це багемо під сумнів, бо атомова зброя, завдяки радіоактивності може шкодити і своїм частинам.

В усному разі, якщо навіть в рята тим повідомленням, що трапляються в чужоземній пресі про те, що американці привезли чи думают привезти до Європи атомові гармати далекоссяжного бою, то це ще веозначає, що атомова зброя буде використана на місці бою. Вона може використовуватись для обстрілу ворожого за інде біля фронту.

Шпигунство вчора, сьогодні, завтра

(Продовження з попереднього числа)

О Б Е Р Ш П И Г У Н

Вільгельм Штібер за заслуги перед своїми володарями дістав титул Обершпигуна. Як Шульмайстер таки Штібер були прообразами модерного шпигунства. (або модерних шпигуяців).

Обидва були скромного, але поважного походження. Як один так і другий мали відношення до духовенства. Штібер студіював в Берліні теологію, пізніше переключився на студіювання права, яке дало йому можливість мати безпосереднє професійне відношення до кримінального елементу та провадило його далі до шпигунської кар'єри.

Його перша діяльність була досить підозрілою, грунт для неї були революційні беспокояння під час правління Фридриха Вільгельма IV, скромного, але самодержавного монарха Пруссії. Король перебував в постійному страху перед демократичними ідеями, що панували в Європі в 1848 р. Метода Штібера була не складна: він примикає до революційних рухів, щоб потім зрадити їх. Одного разу він став на чолі громади людей, що прямували до королівського замку. Його громада делегувала на розмову з переляканим королем, якого він і заспокоїв, сказавши, що він, Штібер — шпигун короля і добре опанував ситуацію. Цієї послуги Штібера король не забув так довго, як довго він панував розумом.

Після того, як Штібер відмінив адвокатську практику кримінальних справ і досяг, як знавець ведення їх, славівся став Комісаром Поліції. Штібер в своїй шпигунській діяльності використовував своїх кримінальних клієнтів так само, як і звичайних службовців.

Коли, після революційного руху в Німеччині, розпочалась еміграція до Англії, Штібер іде туди, щоб наглядати за революційними емігрантами, серед яких перебував і Карл Маркс. При цьому Штібер страшенно нарікає на англійську поліцію за недостатню співпрацю з ним.

10 років тривало могутнє володіння Штібера, але з приходом до влади Кайзера Вільгельма I (після того, як меншій стан Фридриха Вільгельма IV не можна було більше таїти), Штібера було усунено з посади. Його противники, що іх нараховувалось багато, підвяли проти його процес. Але уміння Штібера добре орієнтуватися в усіх ситуаціях і бути еластичним та йому на допомогу і він був звільнений. Штібер на процесі стверджив свою шпигунську діяльність, однак стверджив також, що він при цьому діяв в інтересах короля. І це власно найцікавіше: коли шпигун заявляє про свою шпигунську діяльність, то це означало кінець його шпигунської кар'єри; у випадку ж Штібера, — це було початком його кар'єри. Наступні 5 років Штібер служить російському цареві. Головним його заняттям була організація шпигунства за везадоволеням, російським царем, ємігратським елементом за кордовом. Організація шпигунства за емігратами існує і тепер, лише прислуговує вона не цареві, а кремлівським володарям.

Хоч Штібер і був на послугах у російського царя, але повернувшись до Німеччини, він прізвіз масу дуже цікавих інформацій для його батьківщини.

В 1863 р. Штібера познайомили з Бісмарком. З цього часу Штібер переключається з політичного шпигунства на військове. Бісмарк, оцінивши його надзвичайний талант, дав йому завдання зайнятися шпигунством в Австрії. Це був час, коли прусська армія була готова боротися за першість своєї батьківщини в керівництві вімецькими державами. Виконуючи завдання, давне йому Бісмарком, Штібер вібіто наслідує Шульмайстра і проникає у воро-

жві табір. Але в протилежність Шульмайстру він попав туди не як шляхтич, а як звичайний крамар релігійних образів і порнографічних початівок. Він вдало вибрал собі крам: солдатів можна було запікати або образками релігійної тематики або порнографічними картинами, а іноді тим і другим разом. При цьому можна було у вих дістати або випитати все, що завгодно. Місяцями мандрував Штібер, тягнучи за собою візок з своїм крамом, від казарми до казарми, від від міста до міста. Коли він варешті повернувся з масою потрібних і цікавих інформацій, сам Ген. Мольтке, що не терпів всіх шпигунів загалом, а Штібера особливо, був присмво здивований

Бісмарк розпочав війну. На основі доносів Штібера, прусські генерали склали план походу, що його вони суверено отримувались. Протягом 6 тижнів варішальський бій біля Колінгаца в Австрії був вигравий пруською армією. Під час фронтових операцій в Австрії Штібер був шефом охоронної поліції, хоч це було не до вподобі високим прусським офіцерам. Бісмарк високо цівив заслуги Штібера і з його вказу, Мольтке нагородив цього Обершпигуна орденом. Штібер не тільки довідався про слабкі місця австрійської армії, але і виплекав діюче контршпигунство. Крім того він започаткував те, що застосовується тепер в кожній війні, горячій чи холодній, те чому присвячують тепер велику увагу, а саме, — пропаганду. Пропаганду Штібера застосував з повійною користю: щоб підвищити настрої і боївий дух пруської армії і щоб понизити мораль і настрої ворога.

Вільгельм I, що колись звільнив Штібера з посади, мусів визнати його успіх. Штібер був нагороджений великою сумою грошей і крім того його призначено було таємним радником.

Бісмарк вбачав, що йому не оминути війни з Францією. Він, і його вищі офіцери хотіли в цій війні позбавитися другого фронту з боку Росії, що майже завжди була союзницею Франції. Тут знову на допомогу прійшов Штібер, пустивши в хід всі свої хитрощі. Штібер узяв про заговор поляків, що хотіли зробити атентат на російського царя, який перебував під цей час у Франції. Французькій поліції Штібер доніс про готовування замаху на царя в останню хвилину перед його виконанням і заколотники були заарештовані. При демократичному правлінні Наполеона III викріти атентати не були суверено покарані не поплатилася життям за свій намір убийці царя, так як це було б зроблено в Росії. Як і розрахував Штібер, російський цар дуже розгнівався на Наполеона III і вирішив, що останні є «прорвані», що не має і уявлення про масовість царя. Після цього Росія і Франція перестали симпатизувати одній інній, — так як того хотіла Бісмарк і його вищі офіцери, і як то спрятно сфабрикував Штібер...

18 місяців подорожує Штібер по північно-східній Франції, при цьому він не тільки занотовує всі свої спостереження, але й організовує величезну шпигунську сітку, безприкладну по своєму розміру. Тоді кордови не були такі неприступні як сьогодні і люді, шукуючи заробітку, легко переходили з країни до країни, шукуючи заробітку. Німецький годинникар не був новим у французькому місті — і це був відповідний матеріал для шпигунської сітки Штібера. Така людина як Наполеон III, що досвігла трону таким методом, мала багато ворогів, яких легко було схопити за свій бік або підкупити, — що і зробив Штібер.

Штібер добре розумів всю важливість своїх доносів. Він мав ряцію, коли доносив, що австрійські війська будуть гірше озброєні, ніж прусські. Але як було з француза? Коли б він тепер зробив помилку, то це б було гублячим

для Бісмарка. Він правдивих відомостей залежало бути чи не бути війні. Штібер дуже грутовно працював. Він детально перевіряв топографію території, по якій могла проходити лінія фронту, при цьому величезну увагу він звергав на слабі місця транспорту. Штібер розгорнув нову галузь в шпигунстві: він вселяв страх у вороже населення перед діяльністю ворожої агентури. Це стало помітно вже в перші місяці війни. Коли англійські солдати ввійшли на територію Франції, населення боялося навіть відповісти на запитання солдат або розмовляти з ними, висловлюючи опасіння, що німецькі шпигуни є всюди сущі. Агенти Штібера таємно зробили перепис всіх продуктових запасів, що іх могли б дати села в разі війни. Коли Штібер повернувся в Прусію, то він поширював чутки, що у Франції вим створено шпигунську сітку з 30 000 осіб, але в дійсності їх було лише більше 4000. В Прусію Штібер привіз три вадізи зібраних у Франції відомостей, які і допомогли виграти Прусії війну з Францією.

* * *

Після перемоги Прусії над Францією, Штібер, зі своїм штабом, був прямішений у версальській вілі. Коли з'явився нещасливий Джуль Фавр — французький міністер, на переговори з перемігшими німцями, то його прямістю в цій самій вілі, де його обслуговував — Штібер. Таким чином вся кореспонденція цього французького державного мужа була під контролем Штібера. Його, і без того скуча база для переговорів була знищена. Штібера, після такого вдалого виступу па Францію, було нагорожено орденами та похвалами. Він мав вже тепер 27 відзнак, але все ще був виключений з офіцерської касти.

Так довго, поки французи мріяли про реванж, Штібер мусів утримувати весь свій шпигунський корпус у Франції. Він купив декілька готелів і передав їх під керівництво своїх агентів, що на цих постах продовжували свою діяльність. Французький кабінет був весь час під наглядом шпигунів Штібера: військовий міністер мав коханкою — агаєтку Штібера, а його замісник мав кучера — шпигуна.

З Франції Штібер повернувся в Прусію, де він знайшов безліч праці. Багато німецьких держав були присуджені до Імперії проти іх бажань і тому вони мусили бути під наглядом, керувати яким і взялася Штібер. Наскільки Штібер був хвітати, настільки він був і багатий. Не дивлячись на те він помер не зadowоленим, бо німецьке вище суспільство таки не привняло його в свої кола.

На процесі погребення Штібера було багато вищих сановників, але, як пригадує сучасник, на похороні не було привіченого настрою; павпаки можна сказати, що багато присутніх вищих сановників та військових урядовців прийшли лише для того, щоб перековатися, що свідок багатьох афер помер.

* * *

Штібер не був генієм, своїм успіхам він завдачус ліше своїй впругості і цілеспрямованості. Він не був першим обершпигуном, але він перший розгорнув шпигунську організацію до таких розмірів, що до того часу були невідомі. В сучасні дії мало злайдеться таких зв'язкових офіцерів, що не могли б чим завдачувати Штібера... Деякі з його ідей не були нові, але він їх першорядно удосконалив і пристосував для проведення в життя.

З метою шпигунства в середні держави, він влаштовував будинки розшусти і у людей, що там бували, дуже легко було все вимкнути. Штібер, більше ніж всі інші шпигуни, є відповідальній за гостре протиставлення до шпигунства. Це було наслідком брутальних безоглядних методів Штібера, що викликали цілу хвилю у людства неправдисті. Кожен французький шпигун і навіть той, кого лише підозрівали у зв'язках з шпигунами, негайно карався на смерть. Що це означало, під час військових операцій у Франції, можна собі уявити: кожен Французький селянин,

що бажав допомогти своїм людям, ато ввести в блуд німців, був зараз же названий шпигуном. Невідомо, що французи платили тією-ж мірою кожному доносчику і піменському шпигунству, але це було прусакам байдуже, бо вони не мали ні до кого співчуття.

Так само і доуга ідея шокаання підозрілих осіб не була винайдена Штібериом, а лише була ним застосована в життя. Коли не вистарчало прямих доказів покарання підозрілої особи, то їх фабрикували, кажучи: „стріляв в пораненого вояка“. Це те саме що тепер кажуть: „Застріляний при намаганні втекти“.

Штібер мав заслугу в тому, що він розгорнув шпигунство якісно і кількісно.

С П Р А В А Р Е Д Л Я

Ця стаття могла б мати таку назву: „Попав у власну пастку“. Нижче ми розглянемо випадок, що трапився з колишнім шефом австрійської антишпигунської служби — Полковником Альфредом Редльєм. Полковник Редль — людина величезних здібностей і продуктивної діяльності, до цього зрадник і платний шпигун для Росії, — нарешті сам був розчавленний антишпигунським апаратом, вим же сконструйованим.

За часів Редля, Чехія належала до Австро-угорської Імперії. Полковник Редль був покликаний в Прагу на посаду Шефа Штабу. Віденським шефом антишпигунської служби став його заступник капітан Ронге. Весь апарат колишніх співпрацівників Редля у Відні було залишено на старих місцях, бо він працював грутовно і усішово. В той час, коли відношення в Європі загострювалися, капітан Ронге ввів в антишпигунську діяльність дрібні деталі, ще разів запляновані полковником Редлем, власне — поштову цензуру. Введення цензури трималося в суворій таємниці. Всім співпрацюючим службовцям було оголошено, що це є міра проти шмуглерства, при цьому вони мусили особливу увагу звернати на пошту прикордонних теренів. Лаше три особи знали дійсну підставу цієї цензури.

В березні 1913 року були затримані два листи, вірніше два конверти з вкладеними в них 8000 та 6000 крон, без жадних дописок. Адресовані вони були на „Оперібалль 13, Постлагерія, Головна Пошта — Віден“). Ці листи виславі були з Ендкунен в Східній Прусії. Вони були дуже підозрілі. Був даний наказ прослідкувати за тим, хто пройде за цими листами на пошту. Поліція провела наступні заходи для слідкування за „Оперібалль 13“: від поштового віконця, де видавалися листи, був проведений дзвінок безпосередньо до поліції, де весь час вартували два „співробітники“. Службовець, що видавав пошту мав задзвонити до поліції як тільки зявиться таємничий „Оперібалль 13“ і так довго „шукати“ і „видавати листи“ аж поки детективи (шпигуни) не прийдуть. Вище начальство контролюючої розвідки було дуже зацікавлене адресатом „Оперібалль 13“. Але деякі і місяці проходили і відсутні не здавались на пошту, а два ретельні детективи загубили своє початкове захоплення цією справою. Після 24 травня, задзвонив дзвінок (за 12 тижнів після його проведення). І в цю, так довго очікувану, хвилину обидва детективи були заняti миттям рук по обидві. Наступні дві хвилини були загублені доки детективи добігли до пошти. Поштовий урядник біля віконця „Постлагерія“ зробив усе можливе, щоби як найдовше затримати власника „Оперібалль 13“, але доки бігли детективи він вийшов і сів в таксі. Так, що вони побачили лише від'їзджаюче авто. В ті роки не було стільки таксі, як тепер і через те, нещасливі детективи не змогли переслідувати від'їхавших. Вони стояли біля пошти, переступали з ноги на ногу і готовувалися вислухати потік лайки від свого начальника за те, що випустив дю довгождану таємницю особу.

20 хвилин вони стояли розгублені аж, поки не побачили ідуче в напрямку пошти таксі — і це було те саме таксі,

що відвозило таємничого „Опербаль 13“. Сівши в таксі, вони наказали везти туди, куди поїхав попередній пасажир. Це була маленька кав'ярня. По дорозі до неї детективи оглянули авто, в якому на підлозі вони знайшли елегантний шкіряний футляр від кишенькового ножа. Цей футляр, певно, міг загубити хтось інший, але це все ж таки могло належати і „Опербаль 13“. Кав'ярня „Кайзергоф“ була майже пуста, в ній шофер не знайшов свого попереднього пасажира. Недалеко від кав'ярні була стоянка таксі. Розшукавши господаря стоянки, детективи узнали, що дійсно цігодини тому з кав'ярні було замовлено таксі, на якому і після елегантний пан до готелю Кломсера. Детективи, загравуючи подах, пріїхали до готелю. „Че до Вас, за останні пів-години, пріїжджав елегантний пан на таксі?“, — запитали вони у порт'єра. „Так, навт не один, а чотири“ — відповів він. „Ви мусите нам допомогти, ми розшукуємо одного пана“, — звернулися вони до порт'єра. „Коли приходять ті чотири пані, що пріїхали сюди в останній час, запитайте їх, кому належить цей футляр.“

Порт'єр погодився. детективи розташувалися в почекальні, читаючи часописи. По сходах на длоню сходила воянка постать, одягнена в чільне, що попрямувало до порт'єра та віддала ключ від кіннати.

„Перепрошую пана, може Ви загубили цю річ?“ — звернувся до цього порт'єра „О, так, це належить мені“, — відповіла елегантна військова постать. „Дуже лякую“. Можливо він помітив свою помилку, пригадавши собі, що кишеньковим можем він послуговувався в останній раз в таксі, розкруючи листи. Але тепер було відно відмовлятися від своєї речі. Він вийшов. Одна з детективів погодивася до Капітана Ронге, сповістивши йому, що таємничим „Опербаль 13“ є полковник Альфред Редл. Капітан Ронге був дуже здивованій, що його бувший шеф міг бути замішаний в якісь афері. Про те, що полковник Редл був зрадником, він навіть не міг подумати. Ронге попрямував до пошти і там взяв формуляр адресата „Опербаль 13“ (всі, хто діставав листи „Постлагерія“ мусів заповнити відповідні формулари). Коли Ронге повернувся до свого бюро, то він з'ірвав формуляр з пошти з зошитами, написаними рукою Редла. То були написані методи антишиворуства, залишені полковником Редлем для свого настуваючика, які із-за їх таємності не могли бути надруковані. Шрифт поштового формуляра і шрафт зошитів був ідеографичним. Сумісну не було, — що іх писав полковник Редл.

В міжчасі детективи діяли швидко. Вони йшли по слідах Редла. Останній помігав їх. Він старався їх обдурити, викрутитися з під їх обсерваций, що йому однак не вдався. Полковник Редл зрозумів, що його зрада викрита. В першу хвилю він мав думку втікти. Але, як виграти час, як відтягнути від себе увагу детективів? Декілька хвилин — і він міг бути врятований. Полковник Редл витягнув з кишени папері і розірвав їх на дрібні шматки і кинув на землю. Беззапідставно він чекав на те, щоб детективи кинулися на землю підбрати їх. Вони не зробили цього. Коли вони пригідкували Редла до його готелю, то один з детективів повернувся на місце, де були розірвані папері і зібрав їх. Мовччи склав капітан Ронге клацтики розірваного паперу. Це були клацтики трьох квитаній, не тільки що надали на пошті рекомендовані листи у Варшаву, Брюсель і Лузанну. Це були докази послані листів до швейцарських відділів Росії, Франції та Італії. Адреси цих відділів вже давно були на „чорній листі“ австрійців. — В той час, як Капітан Ронге, з тяжким серцем, збирався сповістити про все, що трапилося — свого командира і Головного командуючого, полковника Редл повернувся до свого готелю. Там на цього чекав др. Поллак, знайомий юрист, що часто займався в суді його швейцарськими справами.

Обидва приятелі зібралися сьогодні на спільну вечерю.. Вони не знали, що обслуговуючий кельнер був ніхто інший,

як поліційний агент. В цей вечір др. Поллак знайшов свого приятеля-полковника Редла в подавленому настрої Редл висловівся через них, розповідаючи про свої аморальні дії і про свою фінансову нестричаність. Про те, він не згадував про свою зраду. Поллак вирішив, що Редл перепраплювався і порадив йому скоріше повернутися до Праги. Але до цього не дішло: Головнокомандуючий дав ваказ арештувати Редла, пославши для цього капітана Ронге і 3 офіцери. „Ми мусимо дізнатися про розміри його зради. Тоді він мусить вмерти, але ніхто не дізнається чому!“ — сказав Головнокомандуючий.

Перед північчю полковник Редл повернувся до своєї кімнати в готелі. Він сів за пологодження кореспонденції. В північ до цього ввійшли 4 офіцери. „Я знаю чого Ви прийшли до мене“, — сказав зрадник. — „Я знищив своє життя. Тепер я пишу свої прощальні листи“. „Ми мусимо знати розміри і тривалість твоєї зрадницької діяльності“, — сказав Ронге.

„Ви знайдете все в моєму будинкові в Празі. Прощу позичити мені одну з ваших пістолів,“ — відповів полковник Редл. Офіцери залишили Редла, виконавши його бажання. Вони чергували перед дверима кімнати полковника Редла. О п'ятій ранку годині один з детективів, що за день переїхали сюди за ним, був посланний в кімнату зрадника. Він знайшов його мертвим. Останній лист Редла був короткий і драматичний: він був написаний в жахливу хвилю виконання поиску, винесеного самим вад собою. Зміст його був такий: „Легкомутство та страсть знищила мене. Молітися за мене. За свої гріхи я плачу життям.

Альфред Редл.

1. 15 хвилина ночі. Тепер я хочу вмерти. Прошу ве дозволити оглядати мій труп. Молітися за мене.“ — Так зрадник — штагун сам виклав над собою присуд через 13 годин після того, як він забрав з пошти той лист, що викрив його.

Справа полковника Редла мусила залішатися строго таємною. Всі, хто приймав в цьому участь, мав мовчати. Навіть кайзер не був про це поінформований. Лише одна деталь в цій справі могла показати правильні підстави: джура Редла, побачивши свого господаря мертвим, констатував, що звайдова біля його пістоля, йому не належала. Присутній офіцер поінформував його належним чином і наказав мовчати. Офіцієльне повідомлення сповістило, що полковник Редл, в припадку пригідності, викликаній безсонними ночами і передраціванистю покінчив життя самогубством. Але, звичайно, він має вічного таємного, що б не стало відомим. За трагічною смертю Редла наступить, майже комічний, випадок. Коли два офіцери з'явилася в помешкання полковника Редла в Празі, щоб зробити відповідний трус, то вони були здивовані надзвичайно розкішним його устаткуванням і надзвичайно величним і вишуканим вчинним погребом. Очевидно, що Редл жив далеко багатіше і розшіїше, ніж могла дозволити достатки Полковника.

Так само в помешканні Редла було знайдено декілька незгораемих шаф і багато запертих шуфляд. Тому, що ключів не було, вони послали за слюсарем, якого вони відшукали вдома. То буда неділя.

В понеділок з'явилася в працьному часописі стаття, в рубриці „Спорт“: Футбольне товариство погідомляло, що в неділю не гідбується матч, бо захисник футбольової команди, Вагнер зник, всі спроби спортивного товариства зважити йому замісника, не вдалися. В цей самий ранок icerівник цього футбольового товариства відвідав Вагнера. Слюсар Вагнер розказав шефові футбольного товариства (авбачаючись за свою відсутність в неділю), що він був покликаний військовими урядовцями в неділю відкрити замки шаф та шуфляд в помешканні полковника Редла. Керівник футбольного товариства, приховуючи свій все більш наростиючий інтерес, розпитував його про всі подробності обшуку і на-

Радар і ракети

Військові досвідні установи великорізноважливі доказують всіх зусиль, щоб осiąсти максимум знань в галузі самокерованих ударних апаратів. Їх увага концентрується на трьох винаходах 2-ї світової війни: німецьке V-2, атомова бомба й радар. З цих трьох речників лише радар був практичним знаряддям у мілітарному аспекті, який багаторазово виправдовував себе в минулій війві. V-2 („відплатна зброя“) було тріумфальним досягненням для німців, але військової функції ці зброя виконати не змогла.

Атомова бомба првийшла запізно, щоб відіграти належну роль в військових операціях.

По закінченні 2-ї світової війни перед ученими західних великорізноважливі доказують, що переставала існувати проблема — довести до „одруження“ поміж V-2, атомовою бомбою й радаром. Винахідницька думка стреміла до того, щоб, техніка рухливості V-2 несла атомову бомбу під керівництвом радару. Є дані до твердження, що такого сполучення („одруження“) вже у переважаючій частині успішно осягнуто.

В даному огляді зупиняємося на досягненнях в цій ділянці Великобританії. Однаке для нас важливим є факт таких досягнень, його об'єктивне констатування, поступу військової техніки, а не те: чи це сталося в США чи В. Британії. Чужинецька преса приносить вістки про великі успіхи в цій ділянці британців, що вже біля трьох років провадять досліди в Південній Австралії, де беруть участь, як спостерігачі, відповідні американські експерти. Не так давно англійська преса принесла вістку, що від деякого часу вже половина конструкторського штату британської авіаційної промисловості переключена на самокеровані літаючі ударні апарати. Питання продуктування все більшої кількості безпілотних літаків сьогодні є питанням мілітарної потужності держави в майбутній війні.

Розвиток керованих радаром стрілень в залежності від застосування поділений на чотири види.

1. Наземна зброя для боротьби з атакуючою авіацією ворога. Ця нова зброя заступить функції зенітної артилерії. Нове британське ракетно-пропелерне стрільно, маючи діаметр 25-30

см, складається з підземного відсіку Редді. Керівник футбольного товариства був редактором однієї працької газети та кореспондентом берлінської. В понеділок вранці він вже читав телеграму, що сповіщала про самогубство полковника Редді в Відні. З прихованими зацікавленнями кореспондент випитував далі. Від слюсаря Вагвера він довідався, що всі шуфляди були наповнені пачерами і фотокартками, що багато з них були в російській мові. Читаючи ці пачери, офцер вигукував: „Неможливо! Дивно!“

Шеф футбольного команди вибачив своєму футбольисту і посівав до редакції. Йому було ясно, що тут йшло не про якесь самогубство, а про викриту зраду. Він, зовсім не сподіваючись цього ватрачлив на сенсаційну новину, яку він однак, через гостру цензуру, не підавався друкувати. Але маючи хист винайденка, можна обйтися і цензурою. І ось в газеті була надрукована стаття, де заперечу-

валася чутка, що полковник Редді заподіяв самогубством тому, що був викритий як зрадник батьківщини і шагув ворожої держави і що трус в його підземній відсіку був проведений „в зв'язку з зовсім іншою справою“.

Як в усіх інших країнах, де є гостра цензура, читачі газет вміють читати поміж строк. Вони зразу зрозуміли, що хотіла сказати стаття.

Редактор передав свої міркування з приводу самогубства полковника Редді і в Берліні. Також самогубство Редді не було таємницею.

Аустрійський Генеральний Штаб обмежився лише повідомленням, що зрада полковника Редді не була важливію. В дійсності офцери Генерального Штабу мали більше клоунату, ніж його генералі. Що це не безгрустно, показує випадок, що його ми подамо далі. Злочинна зрада полковника Редді продовжувалася 10 років. (Далі буде)

валася чутка, що полковник Редді заподіяв самогубством тому, що був викритий як зрадник батьківщини і шагув ворожої держави і що трус в його підземній відсіку був проведений „в зв'язку з зовсім іншою справою“.

Як в усіх інших країнах, де є гостра цензура, читачі газет вміють читати поміж строк. Вони зразу зрозуміли, що хотіла сказати стаття.

Редактор передав свої міркування з приводу самогубства полковника Редді і в Берліні. Також самогубство Редді не було таємницею.

Аустрійський Генеральний Штаб обмежився лише повідомленням, що зрада полковника Редді не була важливію. В дійсності офцери Генерального Штабу мали більше клоунату, ніж його генералі. Що це не безгрустно, показує випадок, що його ми подамо далі. Злочинна зрада полковника Редді продовжувалася 10 років. (Далі буде)

Ще не затих гурхіт „рідних гармат“ недавньої боротьби за нашу державність, ще не засохла свята кров, пролита мучениками й лицарями її, ще не розвівся той дух боротьби, що піднімав вірних синів нації на велике діло, і поведе ще знову їх за собою, щоби довести до кінця розпочатий віками національний чин. Дух цієї боротьби овіває націю і нас, частину її, що перебуває на чужині та згідно з розподілом національних сил працює в органічній єдності з нею для звільнення Відчизни.

Симон Петлюра

довжиною понад 15000 метрів з проміжком в один градус і сам „птує“ свою ціль. Та коли якийсь літаючий апарат потрапить в сферу піх променів, він „прилипає“ до нього своїми променями і вже не випустить з під переслідування. Це робиться автоматично без людського втручання.

Десь осторонь від цієї радарної установки на спеціальній, під кутом улаштованій, платформі встановлено стрільно, яке тим часом, як промені „шукають“ ціль, підгрівається (радій радарне устаткування стрільна) та в готовий момент посилається в напрямку променів радарної установки, пересікаючи їх на кілька сот метрів від земної поверхні. В цьому пункти радар стрільна приймає сигнали радарної установки на землі та автоматично змінюючи курс лету стрільна, спрямовує його до цілі.

Протягом першої частини шляху стрільна (ракети) вово урухомлюється поштовхами прикріпленого до хвостової частини ракети мотору. Паливом такого мотору, звичайно, є бездимний порох. Мотор, що дає розгін ракеті, скорисгавши все своє пальне, не витриумючи опору повітря, відділяється та падає на землю, а ракета вже далі рухається силою головного мотору, що працює на рідкому паливі.

Рухаючись вгору із швидкістю 3000 км на годину по шляху променів, вмонтований малий радар в носовій частині стрільна починає посилати сигнали. Наближуючись до цілі, цей малий радар поправляє деякі неточності в сигналах променів наземного радару та дим самим у ожливлює попадання стрільна в ціль. На віддалі 1,5-2 тисячі метрів від цілі малий радар стрільна перебирає ініціативу керування стрільном на себе та спрямовує ракету не даліше як за 30-50 метрів від об'єкту. Досягши цієї віддалі, приходить до дії черговий автоматичний пристрій — спеціальний запальник, результатом якого стрільно вибухає. Кількість вибухової речовини, що нею начинена така ракета, приблизно дорівнюється кількості надпотужного артилерійського стрільна діаметром 25-30 сантиметрів.

Використання таких ракет навіть на найшвидкісніших літаках дають цілком добре результати. Даний принцип спрямування стріль-

на є багато простішим від механічних пристріїв, що їх монтували німці в ракеті V-2. Така ракета здатна з такою швидкістю змінювати свій курс, що віякі маневрування ворожого літака не допоможуть йому уникнути переслідування.

Порядком дальнішого інформування наших читачів маємо на увазі згадати про непрактичність контролювання по радіо далекосіжних ракет (стрілець). Науковці дослідили, що керовані по радіо ракети можуть не досягти своєї цілі, якщо ворожа радіостанція (наземна або на літаку) буде висилати свої контр-сигнали для розладнання сигналів, що ними контролюється ракета. Для простішої ілюстрації, досить пригадати заглушування московськими радіостанціями радіоперехода західно-демократичних країн за „Залізну Завісу“.

Знавці вважають, на місце радіо-контролю, що досі провадився із розташованої на землі станції, будуть застосовуватись електронні калькулятори в середині ракети, що будуть забезпечувати потрібний маршрут без жадного контакту із зовні. Самозрозуміло, цьому вдосконаленню підлягають і літаки.

Ознайомившись з новою зброєю для боротьби з ворожою, авіацією, тобто, що призначена для оборони, треба мати на увазі, що, мабуть, не меншою мірою приділяється увага й наступальній зброї. Однаке відомості про таку зброю ще не потрапляють для ознайомлення широкого загалу. В сучасну пору це місце заступає розмова про мир...

Розвиток військової техніки вказує на те, що майбутня війна буде великою частиною, якщо не більшою, провадитись апаратами з електронним мозком та керованими стрільнями.

М.І.Н.

„Ш Т У Р М“

військово-політичний журнал
Легіону імені Симона Петлюри
Адреса редакції і адміністрації:
„STURM“ Neu Ulm/D. Ludwigstr. 10
Dentschland

Фонд допомоги для українського втікача

* з советської армії *

C.III A.

(Підготовлено з попер. числ.)

- 247. Бурим В. 5.00
- 248. Мельниченко Олека 2.00
- 249. Порабонюк Іван 2.00
- 250. Діяк Володимир 2.00
- 251. ... Михайло 1.00
- 252. Патуляк Іван 1.00
- 253. Різенко Іван 2.00
- 254. Гурій Дмитро 2.00
- 255. Чигринь Гнат 2.00
- 256. Захарович Степан 2.00
- 257. Вербіцький Микола 2.00
- 258. Петрів С. 1.00
- 259. Головатий В. 1.00
- 260. Стецько Роман 2.00
- 261. Лазут Михайло 2.00
- 262. Кондратюк Євген 1.00
- 263. Літвишин Вал. 1.00
- 264. Ясінський Якін 1.00
- 265. Ляженко Георгій 1.00
- 266. Борчук Григорій 1.00
- 267. Гоп Василь 1.00
- 268. Гоць Миколай 1.00
- 269. Степець Іван 1.00
- 270. . . . 0.50
- 271. . . . Дмитро 1.00
- 272. Мороз Петро 1.00
- 273. . . . 8.50
- 274. . . . 0.25
- 276. Смік Михайло 2.00
- 275. Зеленський Федір 2.00
- 277. Смік А. 1.00
- 278. Зелінська Катя 1.00
- 279. Фарбінський Іван 1.00
- 280. . . . 1.00
- 281. Кардаш Михайло 1.00
- 282. Андрус Петро 1.00
- 283. Степаненко Тетяна 1.00
- 284. Глушко Андрій 2.00
- 285. Колоз Захарій 2.00
- 286. Черненко Борис 3.00
- 287. Дільовський Панас 3.00
- 288. Хорошилов Павло 3.00
- 289. Карамушко Золд. 2.00
- 290. Гновий Федір 1.00
- 291. Васинець Іван 2.00
- 292. Афевіко Петро 1.00
- 293. Бутенко Іван 1.00
- 294. . . . Василь 1.00
- 295. Вавжа Леонід 1.00
- 296. Кропивницький М. 1.00
- 297. Шіепа Іван 1.00
- 298. Земляченко Мих. 2.00
- 299. Палокутін Іван 1.00
- 300. Губар Гаврило 1.00
- 301. Литвишиненко 1.00
- 302. Лихолєст Петро 1.00
- 303. Мамоговський К 1.00
- 304. Волод.
- 305. Карюк А. 0.50
- 306. Дубиняк І. 1.00
- 307. Соломаха Іван 1.00
- 308. Смінов Євген 1.00
- 309. Мірошніченко Іван 2.00
- 310. Ланавед Н. 1.00
- 311. Заяць Микола 1.00
- 312. Кривобік Григорій 1.00
- 313. Медведль Василь 3.00
- 314. Дорошенко Микола 5.00
- 315. Сіценко Федір 5.00
- 316. Дениченко Пилип 5.00
- 317. Невідома Олена 5.00
- 318. Галичач Іван 2.00
- 319. Василева Олена 1.00
- 320. Мільченко Іван 2.50
- 321. . . . 1.00
- 322. Глушко Олеся. 1.25
- 323. . . . Іван 1.00
- 324. . . . Ш. 1.00
- 325. Салівон М. 2.00
- 326. Величко Я. 3.00
- 327. Новак Гр. 1.00

- 328. Шуст Степан 1.00
- 329. Дудка Михайло 3.00
- 330. Пряхолько К. 2.00
- 331. Корнієнко Д. 2.00
- 332. Нагірний Ю. 1.00
- 333. Скиба Я. 1.00
- 334. Пятницький Є. 1.00

А в с т р а л і я

- 1. Черкаський Ол. 1:00:00
- 2. Гайдучик Сергій 0:10:00
- 3. Дутка М. 0:10:00
- 4. нерозбірливо А. 0:10:00
- 5. Пекар П. 1:00:00
- 6. Фелікс Василь 0:10:00
- 7. Камінський Микола 0:10:00
- 8. Точинський М. 0:10:00
- 9. Аволак М. 0:10:00
- 10. Яока Дмитро 0:10:00
- 11. Яворський Іван 0:10:00
- 12. Ангелович Федір 1:00:00
- 13. Наконечний О. 0:10:00
- 14. Дворянин Михайло. 0: 5.00
- 15. Кулін Антін 0:10:00
- 16. Губкін Іван 1:00:00
- 17. Михайлішин Іван 0:10:00
- 18. Шкільник Кирило 0:10:00
- 19. Левірський Василь 1:00:00
- 20. Тимченко Василь 1:00:00
- 21. Лемчук Петро 0:10:00
- 22. Нагірний Роман 0:10:00
- 23. Каюк Василь 1:00:00
- 24. Кульк Олександр 1:00:00
- 25. Косенко Кузьма 0:10:00
- 26. Тицький Микола 0:10:00
- 27. Діяконов Микола 0:10:00
- 28. Янін Микола 1:00:00
- 29. Ткач Віктор 1:00:00
- 30. Лихолій Петро 1:00:00
- 31. Сидоренко Микола 1:00:00
- 32. Буць Йосип 0:10:00
- 33. Хоренко Василь 1:00:00
- 34. Степав Кудельчак 1:00:00
- 35. Бесіда Василь 0:10:00
- 36. Бавдій Стефан 0:10:00
- 37. Давидюк Михайла 1:00:00
- 38. Носяра Дмитро 1:00:00
- 39. Безкоровайний Юхим 0:10:00
- 40. Бутаков Л. 1:00:00
- 41. Гатає М. 0:02:00
- 42. Доңчук І. 0:10:00
- 43. Яновський В 0:05'00
- 44. Канділко В. 0:04:00
- 45. нерозбірливо В. 0:02:00
- 46. . . . 0:04:00
- 47. Лемчишин Василь 1:00:00
- 48. Орів'ячак Ю. 0:04:00
- 49. Мельницик П. 0:04:00
- 50. . . . 0:05:00
- 51. Замгильний О. 0:04:00
- 52. . . . 0:02:00
- 53. Матвішин ІІ. 0:04:00
- 54. Шоварчук Петро 1:10:00
- 55. Вовк Теодор 0:10:00
- 56. Шкільник Микола 0:10:00
- 57. Рябенко Алекс 0:10:00
- 58. Дудник Михайло 0:10:00
- 59. . . . 0:10:00
- 60. Климович Михайло 0:10:00
- 61. Ревага Г. 0:10:00
- 62. Юрчшин Михайло 0:05:00
- 63. Гришів Степан 0:10:00
- 64. Худяк Василь 0:10:00
- 65. Юхим Григорій 0:10:00
- 66. Гандожа Стефан 0:05 00
- 67. Осадчук Дмитро 0:60:00
- 68. Нідвасецький В. 0:06:00
- 69. Андрійщенко Мих. 0:05:00
- 70. Логуш Григор. 0:05:00
- 71. Коночук Р. 0:10:00
- 72. Німець Григорій 0:10:00
- 73. Муць Петро 0:10:00

- 74. Вондарук П. 0:10:00
- 75. Чоботарів В. 0:10:00
- 76. Назарчик В. 0:06:00
- 77. Фурік П. 0:10:00
- 78. Гузій Ол. 1:00:00
- 79. Трушій Аватолій 0:05:00
- 80. Савчук В. 0:10:00
- 81. Лепкевич М. 1:00:00
- 82. Марченко Василь 0:05:00
- 83. Трофимчук О. 0:50:00
- 84. Шорт Ярослав 1:00:00
- 85. Береза Олександр 0:10:00
- 86. В'юнік Василь 0:05:00
- 87. Клочко Антон 0:10:00

Б е л ь г і я

бел франція

1. Шмагуль Григорій	50
2. Клименко Гаврило	20
3. Федоренко Степан	50
4. Мудренко Макола	50
5. Знайдено під час зборів	20
6. Рудачевич В.	20
7. Блюханський Степан	20
8. Шмиуль Андрій	30
9. Коцляр Григорій	50
10. Рудай Тимофій	10
11. Красовський Володимир	10
12. Білоус Павас	10
13. Гавриленко Микола	10
14. Чемирда Іван	20
15. Гуртовий Панас	50
16. Мумогявко Григорій	20
17. Біланюк Федір	50
18. Фодоренко Федір	100
19. Пондарчук Яків	50
20. Мінько Олекса	20
21. Хомляк Григорій	20
22. Лоневський Василь	40
23. Лілок Іван	20
24. Штанько Василь	50
25. Глухов Микола	50
26. Добжанський Василь	50
27. Гарячий Василь	100
28. Руденко Василь	50
29. Мічан Володимир	20
30. Радіонов Василь	50
31. Друзюк Гришко	50
32. Коваленко Яків	50
33. Крутый Грицько	20
34. Вірщук Андрій	60
35. Городняк Іван	20
36. Старченко Павло	100
37. Бондарчук Данило	50
38. Богній Василь	20
39. Клеманюк Ю.	20
40. Власенко Петро	50
41. Криворіг Петро	40
42. Тетянецько Теодор	100
43. Кошман Іван	50
44. Куденко Олексій	100
45. Юрченко Сергій	50
46. Ладан Іван	100
47. Сенік Василь	100
48. Михайлик Микола	100
49. Мисько Дмитро	50
50. Пушкар Микола	50
51. Давіньюк Михайло	100
52. Лорошінський В.	20
53. Гайдарчук Вол.	100
54. Бобенюк Володимир.	30
55. Коливіченко Михайло	50
56. Григоренко Віктор	20
57. Приходько Сергій	20
58. Самогутін Григор.	20
59. Беглик Гриць	20
60. Бугай Микола	20
61. Сокущенко Вол.	25
62. Грецов Олександр	20
63. Марух Василь	20
64. Григореню Борис	20

(Далі буде)

З М И С Т:

1. Президент Української Народної Республіки Андрій М. Лівицький, посмертна згадка.	ст. 1.
2. Майор В. ГРИГОРЕНКО — Від Переяслава до Крут.	ст. 2.
3. Капітан П. ОМЕЛЯНЕНКО — Мала або Парти- занська війна	ст. 3
4. Молод. серж. А. КРАВЧЕНКО — Трагічна смерть 3 000 молодших лейтенантів совєтської армії	ст. 8.
5. Воєнінж. Д. ДМИТРЕНКО — Відступ.	ст. 9.
6. Змагання з сондем (За Куртом Штрайт).	ст. 11.
7 Генерал Джеймс А. Ван Фліт — Правда про Корею	ст. 12.
8. Г. ПИКУЧИЙ — Нова морська зброя під час ІІ-ої світової війни.	ст. 16.
9. Капітан ОМЕЛЯНЕНКО — Лекція з тактики піхоти для старшина середнього складу.	ст. 17.
10. Г. Р. Сучасний стан совєтських військових формацій	ст. 19.
11. Шпигунство вчора, сьогодні, завтра (за Бернардом Ньюмен).	ст. 20.
12. М. І. Н — Радар і ракети. . . . . На обкладинці: — Портрет Першого Президента Української Народної Республіки — Михайла Грушевського	ст. 23

**■ Набувайте „ШТУРМ“ у Місцевих Відділах Легіону Симона Петлюри
та в уповноважених і кольпортерів „Українських Вістей“ ■**

Ціна одного примірника журналу „ШТУРМ“

Австралія.	0:03:04 австр. фунт.
Австрія.	7 австр. шіл.
Аргентіна.	4 арген. пез.
Бельгія.	20 бельг. фрн.
Бразилія.	12 браз. круз.
Великобританія.	0:03:00 англ. фунт.
Голландія.	1,5 гол. гульд.
Канада.	50 кан. центів
Німеччина.	1,5 нім. марки
США.	50 амер. цент.
Франція.	120 франків